

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

HOSPODÁŘSKÁ TRESTNÁ ČINNOST V OKRESE ČESKÁ LÍPA ECONOMIC CRIMINALITY IN THE REGION OF ČESKÁ LÍPA

Bakalářská práce: 09-FP-KSS-4082

Autor:

Peter Vomlela

Podpis:

_____

Adresa:

Dlouhá 2545

470 01, Česká Lípa

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
76	12	1	10	25	1+1CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 15. 4. 2010

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Peter Vomlela
adresa: Dlouhá 2545, Česká Lípa
studijní obor (kombinace): Peniterní péče
Název BP: **Hospodářská trestná činnost v okrese Česká Lípa**
Název BP v angličtině: **Economic Criminality in the Region of Česká Lípa**
Vedoucí práce: Doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát):

Datum:

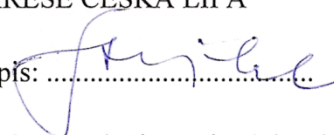

22. 2. 2010

Podpis:

Název BP: HOSPODÁŘSKÁ TRESTNÁ ČINNOST NA OKRESE ČESKÁ LÍPA

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc. Podpis:

Cíl: Zjistit podíl úvěrových podvodů na hospodářské trestné činnosti páchané na okrese Česká Lípa a možnosti jejich eliminace.

Požadavky: Studium odborné literatury a dokumentace, znalost legislativy, druhů a rozsah hospodářské trestné činnosti

Metody: Analýza spisové dokumentace, rozhovor

Literatura: DRAŠTÍK, A., HASCH, K., KUČERA, P., RIZMAN, S. *Přehled judikatury - trestné činy proti majetku*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-053-X
DVOŘÁK, V. a kolektiv. *Hospodářská kriminalita*. Praha: Policejní akademie ČR, 2000. ISBN nemá
KOSTELECKÝ, T., *Rozdíly v chování regionálních populací a jejich příčiny*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1995. ISBN 80-85950-03-0
KUCHTA, J., FENYK, J., FRYŠTÁK, M., KALVODOVÁ, V. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova universita, 2007. ISBN-978-80-210-4256-8
NĚMEC, M. *Organizovaný zločin, aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 80-206-0472-3
PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha: ASPI, 2002. ISBN 80-86395-19-7
PORADA, V., LUKEŠOVÁ, A. *Teoretická reflexe a identifikace společenských potřeb ve vazbě na aktuální problémy policejní praxe*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003. ISBN-80-7251-145-9
ŠÍMA, A., SUK, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*, 6. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-876-2
zák. č. 140/1961 Sb., Trestní zákon
zák. č. 141/1961 Sb., Trestní řád

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne 15. 4. 2010

.....

Peter Vomlela

Poděkování

Rád bych touto formou poděkoval doc. PhDr. Bohumilu Stejskalovi CSc. za vedení bakalářské práce, slečně Lucii Holznerové, za trpělivost při mém studiu a pomoci při úpravě textu, ale také svým kolegům Územního odboru Policie České republiky Česká Lípa při získávání podkladů a odborných konzultací při zpracování praktické části bakalářské práce.

Název bakalářské práce: Hospodářská trestná činnost v okrese Česká Lípa

Název bakalářské práce: Economic Criminality in the Region of Česká Lípa

Jméno a příjmení autora: Peter Vomlela

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2009/2010

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou hospodářské trestné činností a vycházela z právního stavu trestního zákona. Pojednávala o základních formách této kriminality a podrobněji se zabývala její nejrozšířenějším jednáním, kterým je trestný čin úvěrový podvod.

Práci tvořily dvě strukturované oblasti. Jednalo se o teoreticko-metodologickou část, která pomocí informačních zdrojů a pramenů popisovala a charakterizovala hospodářskou trestnou činnost, její příčiny, znaky, nejčastější formy a obecné možnosti prevence, a z hlediska právního a kriminologického podrobně objasňovala rozdělení, jednání a činnosti pachatelů v oblasti úvěrových podvodů, jakož i upozorňovala na mnohé nejasnosti a nesrovnalosti v těchto stěžejních oblastech, a to pomocí jednotlivých atypických kapitol.

Empirická část zjišťovala pomocí metody studia dokumentace a analýzy obsahové a vývojové, jaký je podíl trestného činu úvěrový podvod na celkové hospodářské kriminalitě páchané v okrese České Lípa, a získání informací o trestné činnosti pachatelů, kteří byli za tento trestný čin v období let 2008 a 2009 trestně stíháni. Výsledky analýzy ukázaly na formy spáchání úvěrového podvodu.

Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat přiblížení možných dalších příčin a navrhnout opatření k eliminaci této specifické hospodářské trestné činnosti.

Klíčová slova:

Trestný čin, hospodářská kriminalita, úvěr, smlouva, úvěrový podvod, nepravdivý údaj, hrubě zkreslený údaj, účel, pachatel.

Summary:

This Bachelor thesis concerns problems connected with economic crime and is based on the legal status of the criminal law. It concerns basic forms of this crime and in detail looks at the most common form of this crime which is the offence of the credit fraud.

The thesis is divided into two parts. It is theoretical-methodological part which with the help of information sources describes and characterizes the economic crime, its causes, characters and the most common forms as well as general possibilities of prevention. In terms of legal and criminological explains in detail the distribution, action and offender's activity concerning the credit fraud. It shows uncertainties and irregularities in these strands using the atypical chapters.

The empirical part uses the method of documentation study as well as content and developmental analysis to find out about the influence of the credit fraud on the economic crime in total offended in the region of Česká Lípa. It works with the information obtained from the crime offenders who were prosecuted in 2008 - 2009. Results analysis showed the forms of the offence of the credit fraud.

The most significant contribution of the thesis could be considered its original interpretation of the data toward providing new perspective on the causes and nature of economic crime, as well as its original proposal for the reduction and eradication this very specific economical criminal activity.

Key words:

Penal offence, economic crime, credit, contract, credit fraud, false statement, roughly distorted statement, purpose, offender

Zusammenfassung:

Die Baccalaureatarbeit beschäftigt sich mit der Problematik der wirtschaftlichen Straftätigkeit und geht vom Rechtstand des Strafgesetzes aus. Sie behandelt die Grundformen dieser Kriminalität und beschäftigt sich ausführlicher mit ihrer verbreitetsten Handlung, wie die strafbare Handlung Kreditbetrug sind.

Die Arbeit besteht aus zwei strukturellen Bereichen. Es handelt sich um einen theoretisch-methodologischen Teil, der mit Hilfe der Informationsquellen wirtschaftliche Straftätigkeit, ihre Ursachen, Merkmale, die häufigsten Formen und allgemeine Möglichkeiten der Vorbeugung beschreibt und charakterisiert, und von dem Rechtstandpunkt und dem kriminologischen Standpunkt ausführlich die Einteilung, Handlung und Tätigkeiten der Täter auf dem Gebiet der Kreditbetrüge erklärt und macht auch auf viele Unklarheiten und Unstimmigkeiten in diesen Grundgebieten aufmerksam und zwar mit Hilfe einzelner atypischer Kapitel.

Der empirische Teil stellt mit Hilfe der Methode des Dokumentationsstudium und der Inhalts - und Entwicklungsanalyse fest, wie der Anteil des Straftates - der Kreditbetrug - an der im Bezirk Česká Lípa verübten gesamten wirtschaftlichen Kriminalität ist und den Gewinn der Informationen über die Straftätigkeit der Täter, die für diesen Straftat in den Jahren 2008 - 2009 strafrechtlich verfolgt wurden. Die Ergebnisse der Analyse zeigen auf die Formen der Verübung des Kreditbetruges.

Für den grössten Beitrag meiner Arbeit kann man hinsichtlich zur gelösten Problematik eine Annäherung der möglichen weiteren Ursachen halten und eine Massnahme zur Elimination dieser spezifischen wirtschaftlichen Straftätigkeit vorschlagen.

Schlüsselwörter:

Der Straftat, die wirtschaftliche Kriminalität, der Kredit, der Vertrag, der Kreditbetrug, die unwahre Angabe, die stark entstellte Angabe, der Zweck, der Täter.

OBSAH

1 ÚVOD.....	11
2 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ ČÁST	13
2.1 Hospodářská kriminalita.....	13
2.1.1 Příčiny a kriminogenní faktory hospodářské kriminality	15
2.1.2 Charakteristické znaky hospodářské kriminality.....	17
2.1.3 Formy a způsoby páchaní hospodářské trestné činnosti.....	21
2.2 Úvěrové podvody.....	25
2.2.1 Subjekty poskytující úvěry	25
2.2.2 Druhy úvěrů	25
2.2.3 Sjednání a náležitosti úvěrové smlouvy	28
2.2.4 Historie úvěrových podvodů v České republice.....	29
2.2.5 Skutková podstata trestného činu úvěrový podvod	31
2.2.6 Charakteristické znaky úvěrové trestné činnosti	33
2.2.6 Formy trestné činnosti v souvislosti s poskytováním úvěrů	34
2.2.7 Pachatel úvěrového podvodu.....	36
2.2.8 Motivace pachatelů	38
2.2.9 Úvěrový podvod v novém trestním zákoníku	39
2.3 Prevence hospodářské kriminality	41
2.3.1 Právní řád a trestní právo	41
2.3.2 Kontrolní činnost a technická opatření.....	42
2.3.3 Výchova, vzdělávání a etika.....	43
3 EMPIRICKÁ ČÁST.....	44
3.1 Cíl práce a stanovení předpokladů	44
3.2 Použitá metodologie	44
3.3 Charakteristika zkoumaného vzorku a oblasti	46
3.3.1 Charakteristika respondentů	46
3.3.2 Složení respondentů	46
3.3.3 Charakteristika regionu Česká Lípa	48
3.4 Charakteristika trestného činu úvěrový podvod.....	49

3.5 Interpretace získaných dat	50
3.5.1 Podíl trestného činu úvěrový podvod v regionu Česká Lípa	50
3.5.2 Nepravdivé a hrubě zkreslené údaje ve smlouvách o úvěru	52
3.5.3 Výše požadovaného úvěru respondenta	56
3.5.4 Další zjištěné relevantní údaje	58
3.6 Vyhodnocení předpokladů	65
4 ZÁVĚR	68
5 NÁVRH OPATŘENÍ	70
6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	72
7 SEZNAM PŘÍLOH	74
<i>Příloha č. 1 – Záznamový arch údajů ze spisové dokumentace</i>	

1 ÚVOD

Negativním jevem v novodobé historii České republiky je nepochybně nárůst kriminality, která v souvislosti s rozvojem společnosti nabývá nejrůznějších forem. Jeden z největších vývojů a změn po roce 1989 zaznamenala i hospodářská kriminalita, která se zásadním způsobem projevuje jak v životě samotných lidí ve společnosti tak i základních příjmových složkách státu, ve formě krácení a neodvádění daní, cel či poplatků, poklesu hrubého domácího produktu, a má tak vliv na celkovém fungování státního mechanismu.

V České republice dosáhla hospodářská kriminalita takových rozměrů, že mnozí odborníci hovoří o tom, že podřívá stabilitu celého hospodářství i právní vědomí občanů. Uplynulá léta ukázala aktivnost a flexibilitu pachatelů této trestné činnosti, zatímco kontrolní a finanční orgány, včetně orgánů činných v trestním řízení, byly novými formami této kriminality zaskočeny a do značné míry zůstávaly vždy až do přijetí nového právní úpravy bezmocné.

Trestné činy hospodářské tvoří významnou část kriminality trestních zákoníků všech rozvinutých zemí. I u nás platný trestný zákoník s existencí hospodářské kriminality a s jejím postihem počítá. Důvodů, pro které je třeba chránit společenské vztahy uvnitř ekonomické sféry, je totiž mnoho a patří k nim zejména skutečnost, že mnohým protiprávním jednáním se lze jen velmi těžko bránit mimotrestními prostředky.

O skutečném rozsahu trestné činnosti a důmyslnosti pachatelů hospodářské kriminality se mám možnost sám přesvědčit právě v souvislosti s mým zaměstnáním u Policie České republiky, jelikož od roku 2006 pracuji na oddělení hospodářské kriminality, která se zabývá zejména odhalováním závažné hospodářské trestné činnosti.

Cílem bakalářské práce bude zjistit rozsah trestné činnosti hospodářského charakteru páchané v okrese Česká Lípa, popsat její nejčastější formu, kterou je trestný čin úvěrového podvodu a na základě zjištěných poznatků o způsobech páchaní této kriminality navrhnout možnosti její eliminace.

V teoretické části vysvětlíme obecnou charakteristiku hospodářské trestné činnosti s ohledem na její kriminogenní faktory a znaky, formy a způsoby, kterými je páchána. Podrobněji si objasníme z hlediska právního a kriminogenního trestnou činnost související se sjednáváním a čerpáním úvěrů v České republice a zmíníme i obecné možnosti prevence hospodářské trestné činnosti. V praktické části se zaměříme na trestný

čin úvěrový podvod zjištěný v regionu Česká Lípa a na základně analýzy údajů týkajících se zkoumaného vzorku pachatelů se pokusíme navrhnout způsoby eliminace této trestné činnosti.

2 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ ČÁST

2.1 Hospodářská kriminalita

Tématem této bakalářské práce je hospodářská kriminalita, proto je důležité si nejdříve vymezit samotný pojem. Škála názorů, jak charakterizovat hospodářskou kriminalitu, je velmi široká, přičemž si pro potřeby této práce zmíníme kriminalistické, statistické (policejní) a trestněprávní pojetí.

V kriminalistickém pojetí je podle Porady¹ „hospodářská kriminalita ve své podstatě kriminalitou nenásilnou s mimořádným sociálním a ekonomickým dopadem na vnitřní stabilitu státu. Značná část jejich projevů je složitým občansko-právním, ekonomicky a trestně právním problémem, jehož řešení vyžaduje speciální odbornost a stálé inovování znalostí jak u pracovníků příslušných orgánů státní správy, tak i orgánů činných v trestním řízení.“²

Jak uvádí Chmelík³ „statistické pojetí pojmu používá policejní a justiční statistika. V policejní praxi převládá vymezení hospodářské kriminality podle tzv. statistických číselníků, ve kterém je pod hospodářskou kriminalitou kazuisticky zahrnuto:

- a) trestné činy uvedené v trestním zákoně⁴, část druhá, hlava druhá,
- b) trestné činy proti majetku podle hlavy deváté zvláštní části trestního zákona,
- c) všechny trestné činy, u kterých existuje písemná smlouva mezi poškozeným a pachatelem, pokud alespoň jeden z nich je právnickou osobou,
- d) trestné činy vykazující znaky neoprávněného podnikání, sankcionované speciálními skutkovými podstatami,
- e) trestné činy vykazující znaky poškozování spotřebitele, sankcionované speciálními skutkovými podstatami,
- f) praní špinavých peněz,
- g) trestné činy ust. § 158, 159, 160, 161, 162, 178 trestního zákona, pokud je spáchal představitel veřejné správy při výkonu své pravomoci v obecném zájmu nebo takové jednání proti tomuto představiteli směřovalo,

---

¹ PORADA, V. in CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 13.

² CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 13.

³ Volně podle CHMELÍK, J. et al., 2005.

⁴ zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků (dále jen „trestní zákon“).

- h) padělání a pozměňování veřejné listiny a nedovolená výroby a držení státní pečeti a úředního razítka,
- i) pytláctví,
- j) trestné činy proti životnímu prostředí,
- k) neoprávněné držení platební karty,
- l) porušování tajemství dopravovaných zpráv,
- m) porušování povinností při správě cizího majetku, poškozování věřitele, zvýhodňování věřitele,
- n) pletichy při řízení konkursním a vyrovnávacím,
- o) předlužení,
- p) poškození a zneužití záznamu na nosiči informací,
- q) krádeže přepravovaných zásilek,
- r) narušení a napadení produktovou.“

Při respektování požadavku obecnosti na každou z definic, lze použít právní vymezení pojmu Chmelíka, který ji charakterizuje takto: ⁵

„Hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné (společensky nebezpečné) jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů.“

Chmelík svou definici pro její obecnost a přiblížení se k praxi doplňuje s ohledem na trestní zákon a hospodářskou kriminalitou rozumí protiprávní jednání, která: ⁶

1. „bez ohledu na postavení pachatele naplňují skutkovou podstatu některého z trestných činů vyjmenovaných ve II. hlavě zvláštní části trestního zákona, nebo
2. naplňují skutkovou podstatu jiného trestného činu, pokud při jeho páchání jsou pachatel i poškozený v postavení subjektů vykonávajících podnikatelskou činnost, a trestná činnost souvisí s jejich podnikáním,
3. naplňují skutkovou podstatu jiného trestného činu, pokud k němu došlo ve vztazích založených obchodním nebo pracovním právem k tíži zaměstnavatele,

---

⁵ CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 13.

⁶ CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 17 – 18.

- nebo na základě jiného právního vztahu souvisejícího s hospodářstvím, ekonomikou nebo financemi,
4. naplňují skutkovou podstatu trestných činů veřejných činitelů a trestných činů souvisejících s úplatkářstvím, pokud je spáchal představitel veřejné správy při výkonu své pravomoci v souvislosti s plněním hospodářských úkolů v obecném zájmu nebo takové jednání proti tomuto představiteli směřovalo, nebo
  5. slouží k legalizaci výnosů z trestné činnosti,
  6. jsou zařazena do hospodářské kriminality v mezinárodních dokumentech.“

2.1.1 Příčiny a kriminogenní faktory hospodářské kriminality

Jak uvádí Kuchta⁷, „u hospodářské kriminality přetrvávají dlouhodobě působící příčiny a faktory, ale současně se v důsledku nového hospodářského klimatu objevují i nové prvky. Z obsahového hlediska lze tyto příčiny a faktory rozdělit na tři základní skupiny – ekonomické, organizačně technické a sociálně kulturní.“

„K základním ekonomickým faktorům patří samotné hodnoty, které jsou předmětem hospodářské činnosti, i míra liberalizace⁸ hospodářského systému. Silný vliv na šíření této kriminality má rozvoj nových technologií založených na technickém pokroku. Ten si vynucuje rozmnožení počtu funkcí a osob v řídicím postavení, což vyvolává vytváření dalších příležitostí k páčání hospodářské kriminality. Současně technický rozvoj zrychluje komunikaci, zvyšuje mobilnost společnosti, umožňuje rychlý pohyb pachatelů, přenosu informací a zakrývání stop. Zneužití k nelegálnímu obohacení lze i některé instituty hospodářského života, jako jsou např. existence pojištění, burz cenných papírů, úvěrů, daňových zvýhodnění, dotací apod. Jako kriminogenní právní základna této kriminality bývá označována společnost s ručením omezeným, která bývá jako poměrně jednoduchá a levná forma zneužívána k páčání hospodářské kriminality i vzhledem k neexistenci jejich společníků za její závazky.“⁹

„Vysoce kriminogenním faktorem tohoto druhu jsou nepochybně nedostatky v legislativě. Proces zavádění potřebných norem vnášejících pořádek do ekonomických vztahů byl mnohdy úmyslně brzděn různými lobbystickými¹⁰ skupinami, právním

---

⁷ KUČHTA, J. et al., 2007. s. 52.

⁸ *Liberalizace* - uvolňování, zmírnění omezení, *Slovník cizích slov*. 2006. s. 200.

⁹ KUČHTA, J. et al., 2007. s. 52 - 53

¹⁰ *Lobby* – seskupení sledující a prosazující společný zájem, *Slovník cizích slov*. 2006. s. 204.

úpravám, pokud k nim již došlo, chyběla komplexnost a provázanost. Úprava v mnoha případech nebyla dostatečně konkrétní, což vyvolávalo rozpaky i obavy při její aplikaci.“¹¹

„K odstranitelným kriminogenním faktorům lze řadit nedostatky ve fungování a kontrole základních institutů tržního systému, a v činnosti orgánů zabývajících se hospodářskou kriminalitou. Před rokem 1989 fungující kontrolní orgány byly z větší části odstraněny, aniž by byly zcela nahrazeny novými. Mnohdy fakticky neexistující kontrolní oddělení v soukromých společnostech, kontrolní orgány vykazují mnohdy jen formální činnost (dozorčí rady). Odpovídajícím způsobem není prezentována práce speciálních orgánů, jimiž jsou např. finanční úřady, celnice, různé inspekce apod.“¹²

„Samostatným problémem je vymahatelnost práva a činnost k tomu příslušných orgánů. Jsou dobře známy průtahy v obchodním soudnictví včetně práce rejstříkových soudů, orgány činné v trestním řízení, zejména policie, nemohou svými prostředky, technickým vybavením ani znalostmi a zkušenostmi zatím konkurovat pachatelům páchajícím hospodářskou kriminalitu. Často policie naráží na široce formulovanou povinnost mlčenlivosti ve prospěch pachatelů. Pracovníci policie bývají vystavováni nátlaku ze strany veřejnosti, sdělovacích prostředků, výhrůžkám ze strany pachatelů i korupčním snahám.“¹³

„V personální oblasti jsou podtrhovány doposud nízké profesionální a etické nároky na osoby, kterým se svěřují vysoké posty v ekonomickém životě. S tím souvisí i benevolentní imigrační politika umožňující etablovat se na českém území řadě podnikatelů zejména z asijských zemí.“¹⁴

„Nedostatečná právní úprava se odráží v nízké úrovni právního vědomí občanů. I u významných podnikatelů schází často orientace v právních předpisech, přičemž neznalost právní úpravy je nezabavuje trestní odpovědnosti. U pachatelů lze pozorovat i nízkou úroveň mravního vědomí, která přechází z dřívějšího totalitního období. Nízká úroveň právního vědomí je jednou z hlavních příčin vyšší tolerance veřejnosti k páchání této formy kriminality, růst kriminality je podporován přesvědčením, že se trestná činnost vyplácí. V takovém prostředí se pak rychleji šíří kriminální infekce. Pokud se totiž někdo

---

¹¹ KUČHTA, J. et al., 2007. s. 53.

¹² KUČHTA, J. et al., 2007. s. 53.

¹³ KUČHTA, J. et al., 2007. s. 53.

¹⁴ KUČHTA, J. et al., 2007. s. 53.

pohybuje trvale v prostředí, kde normou je porušování předpisů a hospodářská kriminalita je způsobem podnikání, bude se s velkou pravděpodobností chovat stejně, protože jinak se neprosadí.“¹⁵

„Ke kriminalitě někdy vybízí i praktikovaný shovívavější přístup státních orgánů k pachatelům této trestné činnosti, vyvolaný mnohdy jejich významným ekonomickým i společenským postavením, charakterizovaný např. pomalostí řízení, nevyužíváním všech zákonných možností při rozhodování o vazbě, zajišťovacích opatření vůči majetku či mírností ukládaných trestů. Zde se může vytvářet prostor pro vznik korupčních vztahů mezi stranami konfliktu, který se může navenek jevit např. jako přetahování pracovníků policie nebo finančních úřadů do lukrativních funkcí v hospodářské sféře.“¹⁶

„Významným faktorem působícím pro ekonomickou kriminalitu je i vysoká nezaměstnanost, která s sebou přináší sociální problémy, ztrátu postavení ve společnosti i na samotném trhu práce. Nárůst nezaměstnaných může působit samozřejmě jako spojitě nádoby na samotnou ekonomiku a soukromé podnikání. Nárůst nezaměstnanosti může sebou přinášet snížení koupěschopnosti obyvatel, nárůst majetkové, ale i jiné kriminality, snižování výroby, propouštění zaměstnanců i uváděných středních vrstev, např. v pojišťovnictví, bankovním sektoru, vznik kriminality tzv. bílých límečků¹⁷, kteří využívají své zkušenosti k páčání ekonomické, speciálně finanční kriminality atd. Jde o začarovaný kruh, pokud není vytvořen dostatek pracovních příležitostí, roztáčí se spirála, která nemá konce.“¹⁸

2.1.2 Charakteristické znaky hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita se od majetkové, mravnostní či násilné kriminality, odlišuje svými charakteristickými kriminologickými znaky. K základním rysům, které si v této souvislosti blíže uvedeme a popíšeme, patří latence, subjekt a pachatel, škoda a mlčenlivost.

---

¹⁵ KUCHTA, J. et al., 2007. s. 53.

¹⁶ KUCHTA, J. et al., 2007. s. 53.

¹⁷ pojem amerického kriminologa Sutherlanda, kterým označuje za hospodářskou kriminalitu, kriminální jednání osob z vyšších vrstev tzv. „z nadsvětí“ (white-collar-crime).

¹⁸ CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 38 – 39.

Latence

„Latence je příznačným rysem hospodářské kriminality. Znamená to, že jde o kriminalitu skrytou, kterou je nutno vyhledávat, z části je oznamována kontrolními orgány nebo i občany.“¹⁹

Kuchta²⁰ tento znak blíže doplňuje „Hospodářská kriminalita je kriminalitou s nejvyšší latencí. Podíl této kriminality na celkové zjištěné trestné činnosti kolísá mezi 8 až 10 procenty, což představuje asi 35 000 trestných činů ročně. Tuto latenci způsobuje patrně i nízká kriminální citlivost veřejnosti. Tyto činy jsou charakterizovány anonymitou nebo alespoň osobní distancí mezi pachatelem a obětí, pachatelé i veřejnost chápou mnohdy řadu trestných jednání jako výraz určitých schopností pachatelů nebo nutné riziko podnikání a považují je do určité míry za tzv. kavalírské delikty.“

Latence je charakteristická zejména v souvislosti s problematikou objasňování a vyhledávání kriminality v oblasti porušování autorského práva, počítačové kriminality, daňových a jiných podvodů či úplatkářství.

Subjekt

„Subjekty prověřované či vyšetřované hospodářské trestné činnosti bývají často firmy, především obchodní společnosti, ať již v pozici pachatele či poškozeného. Pachatelem trestného činu ovšem nemůže být podle českého práva firma jako taková, může jím být pouze osoba fyzická²¹. Určení konkrétní odpovědnosti konkrétní fyzické osoby bývá někdy velmi komplikované, zejména tam, kde je předmětem našeho zájmu rozhodnutí kolektivního orgánu, jakým je například valná hromada či jednání dozorčích rad u obchodních společností, zastupitelstva či rady v obcích apod.“²²

Pachatel

Jak uvádí Šámal²³ „české trestní právo vychází ze zásady individuální odpovědnosti fyzické osoby, a proto nezná kolektivní odpovědnost, ani odpovědnost

---

¹⁹ CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 28.

²⁰ KUČHTA, J. et. al., 2007. s. 51.

²¹ ve smyslu ust. § 7 – 10 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků.

²² CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 28.

²³ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 62.

za cizí vinu. Za právnickou osobu²⁴ v případě spáchání trestného činu vždy odpovídá ten, kdo za ni jedná, tedy ten, kdo se dopustil pro společnost nebezpečného jednání, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně.²⁵

Typickým znakem pachatele této kategorie trestných činů je podle Musila²⁶ „dosavadní bezúhonnost a malá zkušenost v jednání s orgány policie. Obvyklá je dobrá znalost problému, někdy získaná konzultacemi s renomovanými právníky či odborníky, kteří ukazují pachateli cestu, jak obejít zákonné normy, případně určité pochybné transakce uskutečnit tak, aby bylo co nejmenší riziko trestního postihu.“

„Často vystupují jako řádní občané, úspěšní v zaměstnání či podnikatelské činnosti, mající plnou důvěru okolí a některých případech i značný politicko-ekonomický vliv na určitém teritoriu. České kriminologické výzkumy prokazují svébytný sociální profil těchto „pachatelů s bílými límečky“. Pro případ trestního stíhání mají často připraveny obhajoby spočívající v odkazech na podnikatelská rizika, nejasnost právních norem, neznalost a nezkušenost.“²⁷

„V kategorii osob páčajících hospodářskou trestnou činností se setkáváme jen sporadicky s mladistvými pachateli. Jejich podíl činí přibližně 2% z celkového počtu stíhaných osob. Ženy se podílejí na hospodářské trestné činnosti v průměru 10%. Zajímavou se jeví skutečnost, že se v současné době podílelo na hospodářské trestné činnosti 23% recidivujících pachatelů.“²⁸

Škoda

Škody v hospodářské trestné činnosti bývají v porovnání s kriminalitou obecnou velmi vysoké a při zjišťování škod se zpravidla neobejdeme bez zpracování znaleckého posudku či odborného vyjádření²⁹.

Z pohledu trestního zákona rozumíme škodou skutečně vzniklou škodu na cizím majetku. Pro trestní řízení je významné odstupňování podle její výše³⁰ a škodou nikoliv

---

²⁴ Ve smyslu ust. § 18 – 20 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků.

²⁵ Ust. § 3 odst. 1,2 trestního zákona.

²⁶ MUSIL, J. et al., 2004. s. 483.

²⁷ MUSIL, J. et al., 2004. s. 483.

²⁸ MUSIL, J. et al., 2004. s. 483.

²⁹ Ust. § 105 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků (dále jen „*trestní řád*“).

³⁰ Ust. § 89 odst. 11 trestního zákona.

nepatrnou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 5 000 Kč, škodou nikoliv malou škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč, větší škodou škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč, značnou škodou škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč a škodou velkého rozsahu škoda nejméně 5 000 000 Kč. Těchto částek se užije obdobně pro určení výše prospěchu, nákladů k odstranění následků poškození životního prostředí a hodnoty věcí.

Mlčenlivost

Jak uvádí Chmelík³¹ „velmi závažným jevem ovlivňujícím objasňování hospodářské kriminality je existence různých druhů zákonem stanovených nebo uznávaných mlčenlivostí. Nejčastěji se s ní setkáváme při vyšetřování trestných činů v souvislosti s daňovým řízením nebo při zjišťování informací o prostředcích a údajích klientů bank, které má charakter bankovního tajemství.³² Povinnost mlčenlivosti se v trestním řízení vztahuje ale také na zákonné mlčenlivosti notářů a daňových poradců. S touto skutečností je zapotřebí vždy počítat, a pokud je potřeba při vyšetřování případů získat informace, které se vztahují k některé z uznávaných mlčenlivostí, je nutné se na ni připravit a případně požádat příslušné subjekty o zbavení mlčenlivosti konkrétních osob.“

Ostatní rysy hospodářské kriminality

Kromě výše uvedených základních rysů hospodářské kriminality je u tohoto druhu trestné činnosti možno najít i další znaky, ke kterým můžeme přiřadit mezinárodní a trestní provázanost.

Mezinárodní prvek můžeme podle Chmelíka³³ vnímat „v souvislosti s podnikáním zahraničních osob přímo na našem území nebo v souvislosti se zakládáním firmy podle českého obchodního práva, nebo podílejících se různými formami v obchodních společnostech, a v této souvislosti můžeme hovořit o pronikání zahraničních mafií a nepoctivě nabytého kapitálu do našeho ekonomického prostředí a o jejich finančních operacích.“ Jako problém se v této souvislosti projevuje rychlost trestního řízení, která je u většiny států založena na vyžadování jednotlivých úkonů formou právní pomoci.

---

³¹ CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 392.

³² Ust. §8 odst. 2 trestního řádu.

³³ CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 393.

„Propojení hospodářské kriminality je patrné zejména s kriminalitou obecnou, s organizovaným zločinem a zneužíváním informačních technologií. Novým trendem v páčání trestné činnosti, který přichází do Evropy z USA, je takzvaný „to engage and to discharge“, tedy najmout a propustit. Předchůdce v České republice má v tzv. bílých koních. Osoby organizující páčání závažné trestné činnosti si najímají osoby jen na provedení určitého dílčího úkonu. Spolupachatelé tak o sobě nevědí, nevědí často ani k čemu a komu vlastně jejich konkrétní činnost slouží.“³⁴

„Trestné činy tohoto druhu jsou často dlouho a podrobně plánovány a organizovány, jsou prováděny velmi sofistikovaným³⁵ způsobem, často páčány ve skupině, která může mít i charakter zločinného spolčení³⁶“.³⁷

2.1.3 Formy a způsoby páčání hospodářské trestné činnosti

Jak uvádí Musil³⁸ „formy a způsoby páčání této trestné činnosti jsou stejně různorodé, jak různorodý je hospodářský život společnosti. Navíc jsou tyto formy a způsoby páčání značně variabilní, podléhají prudkému vývoji vzhledem k měnícím se ekonomickým podmínkám.“

K nejrozšířenějším formám hospodářské trestné činnosti, která souvisí se současnou společností a ekonomickou situací v České republice patří finanční kriminalita, kriminalita související s konkurzním řízením, trestná činnost proti měně, kriminalita duševního vlastnictví a počítačová kriminalita.

Finanční kriminalita

První formou, kterou si uvedeme, je finanční kriminalita. „Zahrnuje delikty majetkového charakteru spáchané především v souvislosti s příjmy státu, s činností proti fungování bankovního systému, kapitálového trhu a finančních institucí, zejména

---

³⁴ CHMELÍK, J. et al., 2005. s. 30.

³⁵ *Sofistikovaný* – promyšlený, formálně propracovaný, využívající složitých metod. *Slovník cizích slov*. 2005. s. 313.

³⁶ *Zločinné spolčení* je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti. (ust. § 89 odst. 17 trestního zákona).

³⁷ KUČTA, J. et al., 2007. s. 51.

³⁸ MUSIL, J. et al., 2004. s. 480.

bank, burz, investičních společností a investičních fondů, penzijních fondů či pojišťoven.“³⁹

Způsoby páčání finanční kriminality jsou např. tato jednání: ⁴⁰

- „přijímají vkladů podnikatelskými subjekty bez bankovní licence,
- porušování pravidel obezřetného podnikání bank,
- bankovní podvody (podvody při zprostředkování úvěrů, podvody s transferem peněz, akreditivy, falešnými směnkami a šeky, bankovními zárukami, blokovanými fondy atp.),
- podvodné operace s cílem skrytého odčerpání majetku hospodářské jednotky (tzv. tunelování),
- pojišťovací podvody – (buď je předstírána neexistující pojistná událost nebo některé její podstatné okolnosti, nebo je pojistná událost úmyslně vyvolána v úmyslu získat neoprávněné výhody od pojišťovacího ústavu),
- zakládání podvodných investičních fondů či jiných podvodných hospodářských organizací atp.,
- praní špinavých peněz, které lze definovat jako proces zastírání původu ilegálně získaných peněz a jejich uvádění do hospodářského oběhu,
- trestné činy postihující veřejné rozpočty (státní rozpočet, rozpočty měst, obcí atd.), může jít o trestné činy napadající příjmovou stránku rozpočtu (daňové a celní delikty) nebo výdajovou stránku rozpočtů (subvenční podvody),
- insider trading⁴¹.“

Plánované konkurzní řízení

Další formou hospodářské kriminality, která se v České republice v poslední době sdělovacími prostředky velmi často zmiňovala, je plánované konkurzní řízení. Považuje se za formu hospodářského podvodu, kde konečným cílem je úpadek podniku. Plánované konkurzní řízení může být realizováno zejména: ⁴²

---

³⁹ MUSIL, J. et al., 2004. s 480 – 481.

⁴⁰ MUSIL, J. et al., 2004. s 480 – 481.

⁴¹ *insider trading* - neoprávněné využití informace doposud nikoli veřejně přístupné, kterou se někdo dozví dříve než ostatní hospodářské subjekty na věci zainteresované.

⁴² MUSIL, J. et al., 2004. s. 481 – 482.

- „vytvořením nové obchodní společnosti vedené nastrčenými osobami s cílem jejího úpadku,
- nákupem nebo privatizací existujícího podniku za účelem přivedení tohoto podniku k úpadku,
- plánovaným dovedením existujícího podniku k úpadku jeho majiteli nebo managementem.“

Trestná činnost proti měně

Významnou formou hospodářské trestné činnosti je, z pohledu závažnosti a její nebezpečnosti pro měnovou politiku státu, kriminalita související s paděláním a pozměňováním měny. Trestná činnost proti měně totiž představuje vysoce společensky nebezpečné jednání narušující jak stabilitu trhu, tak i hospodářské vztahy či důvěryhodnost měny.

„Schematicky lze typické způsoby páčání této kriminality rozdělit do následujících skupin:

- výroba a držení padělatelského náčiní,
- padělání peněz,
- pozměňování nominální hodnoty peněz,
- udávání padělaných nebo pozměněných peněz jako pravých do oběhu.“⁴³

Počítačová kriminalita

S technickým rozvojem ve společnosti nabývá na rozsahu i počítačová kriminalita. Touto kriminalitou rozumíme trestné činy páchané prostředky výpočetní techniky v podmínkách komunikačních sítí, systémů, programového vybavení a databází výpočetní techniky.

Může jít o následující typické způsoby páčání:⁴⁴

- „neoprávněné zásahy do vstupních dat,
- neoprávněné změny v uložených datech,
- neoprávněné pokyny k počítačovým operacím,
- neoprávněné pronikání do počítačů, počítačového systému a jeho databází,

⁴³ MUSIL, J. et al., 2004. s. 482.

⁴⁴ MUSIL, J. et al., 2004. s. 482.

- napadení cizího počítače, jeho programového vybavení a souborů dat v databázích.“

Trestné činy proti duševnímu vlastnictví

„Trestnými činy proti duševnímu vlastnictví rozumíme společensky nebezpečná jednání, porušující subjektivní vlastnická práva k výsledkům intelektuální činnosti lidí (hospodářsky využitelným nemotným statkům, literárním, vědeckým a uměleckým dílům, výkonům umělců, audiovizuálním záznamům, počítačovým programům a databázím, vynálezům, vědeckým objevům, ochrannému označení a know-how).“⁴⁵

Typickými způsoby páčání jsou:⁴⁶

- „tvorba plagiátů,
- výroba nelegálních produktů,
- udávání nelegálních produktů do oběhu,
- nelegální exploataci⁴⁷ produktů požívajících ochranu duševního vlastnictví (např. užívání legálního software v rozporu s licenčním ujednáním, užívání nelegálně získaného software, užívání nelegálně získaných databází, provozování hudebních produkcí bez licence).“

Dalšími formami hospodářské trestné činnosti z kriminalistického hlediska mohou být např. nedovolené podnikání, poškozování spotřebitele, poškozování životního prostředí, pletichy proti veřejné soutěži a veřejné dražbě.

---

⁴⁵ MUSIL, J. et al., 2004. s. 482.

⁴⁶ MUSIL, J. et al., 2004. s. 482.

⁴⁷ *Exploatace* - využití, vykořisťování, hospodářské zužitkování, *Slovník cizích slov*. 2006. s. 97.

2.2 Úvěrové podvody

Hlavním tématem práce je trestná činnost, ke které dochází v souvislosti s uzavíráním úvěrových smluv, jakožto jedné ze základních smluv upravených v obchodním zákoníku⁴⁸, a týkající se mnoha činností podnikatelských subjektů u poskytování finančních prostředků z úvěrů.

2.2.1 Subjekty poskytující úvěry

„V každé ekonomice vystupují dva subjekty. Jeden (věřitel), který má momentálně přebytek finančních prostředků, a je ochoten za určitých podmínek je půjčit jinému subjektu (dlužník), který je naopak potřebuje k různým účelům, např. pro osobní potřebu, financování podnikání apod. Při poskytnutí úvěru nebo uzavření úvěrového obchodu vznikne věřiteli pohledávka za dlužníkem a dlužníkovi závazek vůči věřiteli. Základem pro poskytnutí úvěru je uzavření úvěrové smlouvy ve smyslu obchodního zákoníku.“⁴⁹

„Poskytování úvěrů v ČR je jednou z hlavních podnikatelských činností bank a činnost bank je vyňata z režimu živnostenského zákona⁵⁰, ovšem na rozdíl od shromažďování vkladů není poskytování úvěrů vyhrazeno jen bankám. Poskytování úvěrů z vlastních volných prostředků tedy není právně omezeno a nevyžaduje povolení České národní banky, nejde-li o podnikatele, který je bankou. Poskytování úvěrů je proto předmětem podnikání i dalších podnikatelů, nikoli jen bank, např. spořitelních a úvěrových družstev – družstevních záložen, leasingových společností, úvěrových společností apod., což mimo jiné znamená, že tyto subjekty si mohou (stejně jako banky) platně sjednat odměnu za poskytnutí úvěru a že i ve vztahu k nim se pachatel může dopustit trestného činu úvěrového podvodu (§ 250b trestního zákona).“⁵¹

2.2.2 Druhy úvěrů

Jelikož ustanovení § 250b trestního zákona se vztahuje na všechny smlouvy o úvěru uzavřené podle obchodního zákoníku, není z pohledu trestního zákona a naplnění tak skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu, důležité členění úvěrů podle

---

⁴⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků (dále jen „obchodní zákoník“).

⁴⁹ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 474.

⁵⁰ Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků (dále jen „živnostenský zákon“).

⁵¹ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 474.

doby splatnosti úvěru nebo měny, ve které je poskytováno finanční plnění. Význam při posuzování spáchání trestného činu, bude mít hledisko účelu, ke kterému je úvěr poskytnut.

Vysvětlení nám dává Šámal⁵², který uvádí „stanoví-li smlouva, že úvěr lze použít k určitému účelu, může věřitel omezit poskytnutí peněžních prostředků pouze na plnění závazků dlužníka převzatých v souvislosti s tímto účelem. Účelové určení poskytnutých finančních prostředků musí být výslovně ve smlouvě stanoveno, jinak je příjemce úvěru oprávněn použít je k jakémukoli účelu.“

Chmelík⁵³ k úvěrovým smlouvám podotýká, že „z pohledu trestního práva nebudeme pod pojem úvěrová smlouva ve smyslu § 250b trestního zákona zahrnovat takové úvěrové smlouvy, jejichž podstatou není poskytnutí finančních prostředků, ale poskytnutí zboží nebo služeb na základě tzv. odložených plateb nebo leasingových smluv⁵⁴. Úvěrová smlouva ve smyslu citovaného ustanovení zahrnuje pouze smlouvy o úvěru ve smyslu obchodního zákoníku⁵⁵, na základě kterých jsou poskytovány věřiteli finanční prostředky a nikoli zboží či služby, jak je typické pro tzv. spotřebitelské úvěry.⁵⁶“

Úvěry pro podnikatele

Z hlediska účelu můžeme u podnikatelů rozdělit úvěry na účelové, které banky poskytují podnikům na financování provozních a investičních potřeb, a neúčelové, které nemají předem daný účel využití.

Jak uvádí Kipielová⁵⁷ „banky ověřují různé druhy podnikatelských aktivit. Klient žádá o poskytnutí úvěru písemnou formou a kromě vlastní žádosti o úvěr zákazník dává bance další podklady - především:

- podnikatelský záměr
- analýzu současné a předpokládané finanční situace
- doklad o právní subjektivitě klienta

---

⁵² ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 475

⁵³ CHMELÍK, J. 2007. [online].

⁵⁴ Leasingová smlouva, je v českém obchodním právu realizována jako smlouva nepojmenovaná podle § 269 odst. 2 obchodního zákoníku. Právní rádce. 2007. [online].

⁵⁵ Ust. § 497 - § 507, obchodní zákoník.

⁵⁶ Ust. § 2 zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“).

⁵⁷ KIPIELOVÁ, I. et al., 1995. s. 106.

- návrh způsobu zajištění požadovaného úvěru a doklady k navrhovanému zajištění úvěru.“

Předkládané údaje a podklady jsou bankou či jiným poskytovatelem úvěru vyhodnocovány v rámci bonity klienta⁵⁸ zejména s ohledem na návratnost finančních prostředků, které budou vyplaceny na základě úvěru.

Úvěry pro občany

Občanům mohou být podnikatelskými subjekty poskytovány úvěry účelové, zaměřené na nákup movitého i nemovitého majetku (např. na pořízení či modernizaci bytu, na výstavbu rodinného domu, na nákup automobilu, zařízení bytu a ostatního zboží dlouhodobé spotřeby) nebo neúčelové, které mají charakter osobních úvěrů na překlenutí dočasného nedostatku finančních prostředků. Vypláceny jsou buď v hotovosti, nebo převodem na bankovní účet.⁵⁹

Podmínky úvěrů pro občany jsou standardizovány a s ohledem na druh úvěru jsou předem stanoveny úrokové sazby, maximální lhůty splatnosti, účel úvěru, popř. zajištění úvěru. Při žádosti o úvěr musí občan předložit průkaz totožnosti případně potvrzení od zaměstnavatele o výši pracovního příjmu⁶⁰. V případě, že občan sám podniká, předkládá i živnostenské oprávnění a daňové přiznání, ve které je vykázán příjem za minulý rok. Zejména u občanů je kladen zvláštní důraz na skutečnost, aby po srážkách úvěru bylo zachováno životní minimum⁶¹. Zajištění úvěrů může být provedeno formou ručitele, zástavou nemovitého nebo movitého majetku.⁶²

„Jelikož je s úvěrovými obchody spjato i riziko, že poskytnutý úvěr nebude splácen, věnují poskytovatelé úvěrů tomuto faktoru značkou pozornost, zejména provádí analýzu bonity klienta tak, zda klient je schopen splácet jistinu a úroky podle splátkového

⁵⁸ Poskytovatel úvěru zkoumá všechny podstatné okolnosti týkající se žádosti o úvěru – provádí tzv. úvěrovou analýzu, při které hodnotí bonitu klienta, kterou rozumíme schopnost dostat svým platebním závazkům a tedy schopnost přijímat úvěry.

⁵⁹ Volně dle KÍPIELOVÁ, I. et al., 1995. s. 117-118.

⁶⁰ Ve smyslu ust. § 3 a § 18 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků (dále jen „zákon o dani z příjmu“).

⁶¹ Více zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků (dále jen „zákon o existenčním minimu“).

⁶² Volně dle KÍPIELOVÁ, I. et al., 1995. s. 117-118.

kalendáře. Berou přitom v úvahu charakter úvěru z pohledu dlouhodobosti, jeho výše a k jakému účelu má být použit.“⁶³

2.2.3 Sjednání a náležitosti úvěrové smlouvy

Za sjednávání úvěrové smlouvy je považován postup při uzavírání smlouvy o úvěru podle obchodního zákoníku.⁶⁴ Smlouva musí obsahovat náležitosti úvěrové smlouvy, tedy závazek jedné smluvní strany poskytnout na žádost druhé smluvní strany v její prospěch peněžní prostředky, určení výše poskytovaných peněžních prostředků a závazek druhé smluvní strany poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit z nich úroky. Ke vzniku závazků z této smlouvy není třeba, aby k poskytnutí peněžních prostředků skutečně došlo. Strany úvěrové smlouvy mohou určit peněžní prostředky, jež jsou předmětem této smlouvy, i v jiné měně než české měně, pokud to není v rozporu s devizovými předpisy.⁶⁵

Samotné sjednání úvěrové smlouvy může být provedeno přímo na přepážce u pracovníka poskytovatele úvěru (banka, úvěrová společnost) či u obchodního (smluvního) partnera, kterým jsou zpravidla prodejny. Mimo přímé jednání s osobami může být v současné době, zejména v souvislosti s internetovými obchody, využíváno i elektronické formy, která bývá sjednávána a vyhodnocována tzv. „na dálku“. K podpisu takto sjednávaných smluv dochází při převzetí zboží nebo po jejich zaslání poštou.

Úvěrová smlouva obsahuje zejména tyto údaje:⁶⁶

- a) „název, jméno a sídlo zákazníka (dlužník)
- b) název subjektu (poskytovatel úvěru, věřitel)
- c) účel úvěru
- d) výši úvěru
- e) výši úrokové sazby
- f) termíny a částky čerpání úvěru
- g) způsob čerpání úvěru
- h) termíny a částky splátek úvěru

---

⁶³ DVOŘÁK, V. et al., 2000. s. 71.

⁶⁴ Ust. § 497 - § 507, obchodní zákoník.

⁶⁵ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 475.

⁶⁶ KIPIELOVÁ, I. et al., 1995. s. 103-104.

- i) způsob úhrady splátek
- j) konečnou splatnost úvěru
- k) způsob zajištění úvěru
- l) datum, místo a podpisy zástupců poskytovatele úvěru a dlužníka.“

Mimo údaje týkající se samotného úvěru, obsahuje úvěrová smlouva i údaje důležité pro jeho schválení, které vychází ze žádosti o úvěr. U občanů to jsou zejména údaje o jejich vzdělání, zaměstnavateli, výši příjmu ze zaměstnání, výši příjmu domácnosti, počtu vyživovaných osob nebo dalších výdajích, které má žadatel o úvěr v souvislosti se svými povinnostmi (splátky úvěrů, exekuce, vyživovací povinnost).

Údaje rozhodné pro schválení úvěru jsou údaje, na základě kterých poskytovatel rozhoduje o poskytnutí úvěru. Všechny údaje, které obsahuje úvěrová smlouva nebo její žádost, nemusí mít tento charakter a nejsou ze strany věřitele posuzovány jako údaje rozhodné.

S ohledem na konkrétní druh úvěru může být ze strany poskytovatele požadováno doložení některých údajů a skutečností. Přesné podmínky jsou individuálně upraveny konkrétními společnostmi poskytujícími úvěry.

2.2.4 Historie úvěrových podvodů v České republice

„Transformace ekonomiky měla přímý vliv na vývoj různých forem trestné činnosti od jednoduchých (např. neplacení faktur) po složitější. Na začátku devadesátých let se staly velice frekventovanou trestnou činností úvěrové podvody, kdy podnikatelé získali od banky úvěry na různé podnikatelské aktivity zohledněné podnikatelských záměrem, ale ve většině případů tento záměr nebyl naplněn a finanční prostředky byly použity na „jiné účely“, např. nákup drahých vozidel, výstavba rodinných domů, vysoký životní styl apod. Většina těchto úvěrů nebyla klienty splácena a na tyto skutečnosti doplatila řada peněžních ústavů bankrotem.“⁶⁷

Benevolentnost peněžních ústavů při poskytování úvěrů způsobená nedostatečným ošetřením a zajištěním úvěrových obchodů, zvyšující četnost úvěrů a jejich výše vedla

---

⁶⁷ DVOŘÁK, V. et al., 2000. s. 71.

k tomu, že trestná činnost na úseku úvěrů se stala nejfrekventovanější oblastí finanční kriminality v České republice.⁶⁸

Na tuto situaci následně reagovala jak trestní legislativa České republiky, k 1. lednu 1998 byl zaveden trestný čin úvěrový podvod (§ 250b trestního zákona), tak i přísnější postup bank při poskytování úvěrů, související s úpravou podmínek a kritérií, za kterých byly finanční ústavy ochotny půjčovat své peníze.

Nástin vývoje trestné činnosti na úseku úvěrových podvodů a podíl úvěrových podvodů na celkové hospodářské trestné činnosti v průběhu let 1999 až 2009, po jeho zavedení do trestního zákona, nám nabízí graf 1. Je zřejmé, že podíl této trestné činnosti se od roku 1999 postupně zvyšoval, přičemž největší podíl (35%) měl v roce 2006.

Graf 1: Podíl trestného činu úvěrový podvod na celkové hospodářské trestné činnosti v ČR od roku 1999 do 2009 (údaje v %)

Zdroj: vlastní průzkumné šetření

„Vysoký nárůst trestného činu souvisí s počtem subjektů poskytujících různé druhy úvěrů a relativně se zvýšila i dostupnost těchto produktů nabízených různými peněžními institucemi nebo jinými právníckými osobami. Peněžní ústavy ve snaze získat co nejširší klientelu poskytují nabízené produkty prakticky „na počkání“, bez řádné prověrky jak identity klienta, tak i pravdivosti jeho informací uvedených v žádosti o úvěr.“⁶⁹

⁶⁸ Volně podle DVORÁK, V. et al., 2000.

⁶⁹ CHMELÍK, J. 2007. [online].

2.2.5 Skutková podstata trestného činu úvěrový podvod

S ohledem na zpracování praktické části bakalářské práce, která vychází z trestné činnosti kvalifikované podle skutkové podstaty trestného činu⁷⁰ úvěrového podvodu v trestním zákoně, si nejdříve uvedeme její rozbor ve znění tohoto zákona.

Pojem trestného činu

„Trestný čin je definován jako čin nebezpečný pro společnost, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně.⁷¹ Pojem trestného činu je tedy vymezen zejména typovými znaky, tj. znaky skutkové podstaty trestného činu, jež však nevyčerpávají všechny znaky trestného činu, kterými jsou např. věk⁷² a přičetnost pachatele⁷³. Ačkoli nejsou součástí skutkové podstaty trestného činu, jde o znaky trestného činu, a z tohoto důvodu je vždy nutné, aby se ho dopustila konkrétní osoba trestně odpovědná⁷⁴ a aby s jeho spácháním byla spojena trestnost pachatele.“⁷⁵

Trestný čin úvěrový podvod

Skutková podstata trestného činu úvěrový podvod je uvedena v trestním zákoně v druhé zvláštní části, v hlavě deváté, kde je tento trestný čin zařazen mezi trestné činy proti majetku a zní: ⁷⁶

§ 250b

Úvěrový podvod

- (1) Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy nebo v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.*
- (2) Stejně bude potrestán ten, kdo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr nebo dotaci na jiný než určený účel.*
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odst. 1 nebo 2 škodu nikoli malou.*

⁷⁰ Skutková podstata je souhrn objektivních a subjektivních znaků, které určují jednotlivé druhy trestných činů a odlišují je od sebe navzájem.

⁷¹ Ust. § 3 odst. 1,2 trestního zákona.

⁷² Ust. § 11 trestního zákona.

⁷³ Ust. § 12 trestního zákona.

⁷⁴ Splnění podmínek ust. § 11 a § 12 trestního zákona.

⁷⁵ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 19.

⁷⁶ Ust. § 250b trestního zákona.

- (4) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*
- a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo*
  - b) *způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek*
- (5) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.*

Z rozboru skutkové podstaty trestného činu podle Kuchty⁷⁷ vyplývá, že „tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo při sjednávání úvěrové smlouvy nebo v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, nebo ten, kdo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr nebo dotaci na jiný než určený účel.“

„Jde o dvě samostatné skutkové podstaty, které dopadají na smlouvu o úvěru podle § 497 až § 507 obchodního zákoníku, a to jako tzv. absolutní obchod⁷⁸. Nezáleží tedy na tom, na jaké účely je úvěr poskytnut, může tedy jít i o spotřebitelské úvěry na věci denní občanské potřeby. Podle převládajícího názoru se tento trestný čin nevztahuje na poskytnutí peněžních prostředků podle jiných ustanovení, tedy např. o půjčce, leasingu, kde přichází v úvahu subsidiárně trestný čin podvodu (§ 250 trestního zákona).“

„K trestní odpovědnosti podle prvního odstavce se nežádá vznik škody, jako je tomu u obecného trestného činu podvodu, a je tedy postiženo jednání svou faktickou povahou přípravné⁷⁹ nebo pokusné⁸⁰. Proto ani úmysl pachatele nemusí ke způsobení škody směřovat, i když v praxi tomu tak většinou bude. Stejně tak podle odstavce druhého stačí k dokonání trestného činu užití úvěru nebo dotace na jiný než určený účel, i kdyby pachatel neměl v úmyslu takto způsobit škodu a ani ji nezpůsobil (např. kdyby úvěr řádně splácel). K této okolnosti by však bylo patrně třeba přihlídnout v rámci hodnocení materiální stránky trestného činu⁸¹.“

Chmelík⁸² výklad skutkové podstaty trestného činu úvěrový podvod doplňuje s ohledem na materiální znak trestného činu, kterým je škoda. „Škodu nelze chápat jako výši úvěru získaného trestným činem úvěrový podvod bez ohledu na okolnosti týkající se

⁷⁷ KUCHTA, J. et al., 2007. s. 45.

⁷⁸ Závazkový vztah, který je vždy považován za obchod (tj. řídí se vždy ustanoveními obchodního zákoníku) bez ohledu na povahu jeho účastníků. V českém právu jsou tyto závazkové vztahy vyjmenovány v § 261 odst. 3 obchodního zákoníku.

⁷⁹ Ust. § 7 trestního zákona.

⁸⁰ Ust. § 8 trestního zákona.

⁸¹ Nebezpečnost činu pro společnost vyplývá z ust. § 3 trestního zákona.

⁸² CHMELÍK, J. 2007. [online].

jeho splácení. Jestliže pachatel trestného činu úvěrového podvodu (§ 250b) jedná způsobem uvedeným v odst. 1, popřípadě v odst. 2 tohoto ustanovení, ale se záměrem dodržet podmínky úvěrové smlouvy, a jeho finanční možnosti to nevyklučují, nelze dovodit, že jde na straně věřitele o škodu ve smyslu ustanovení § 250b odst. 3, 4 nebo 5) trestního zákona.“

2.2.6 Charakteristické znaky úvěrové trestné činnosti

Z obecných rysů, které jsme si uvedli u hospodářské trestné činnosti, jsou pro finanční kriminalitu, kam řadíme i kriminalitu na úseku úvěrových podvodů, charakteristické zejména:⁸³

- „vysoká latentnost,
- schopnost přizpůsobit se změnám právní úpravy a využití mezer v legislativě,
- vysoká kvalifikace a konspirativnost pachatelů při páčení trestné činnosti,
- schopnost aplikovat zkušenosti z této oblasti ze zahraničí,
- vysoká organizovanost pachatelů, s mezinárodním prvkem a propojením na organizovaný zločin.“

V praxi bývá sjednávání úvěrových smluv záležitostí subjektů majících zájem na sjednání úvěru a postupujících podle ustanovení obchodního zákoníku. Orgány činné v trestním řízení jsou o možných protiprávních jednáních jednotlivých stran zpravidla informovány až v okamžiku, kdy jedna z nich porušila smluvní podmínky (zejména splácení úvěru), za kterých byl úvěr sjednán. Tímto dochází k časovým prodlevám, které snižují možnost zjištění pachatele a tak i objasnění trestné činnosti.

Schopnost přizpůsobit se je u pachatelů zřejmá i s technickým rozvojem a poskytování finančních služeb tzv. „na dálku“. U úvěrových podvodů probíhá uzavírání takových úvěrových smluv prostřednictvím internetových žádostí úvěrových společností, u které pachatelé sjednají smlouvu, aniž by museli být v přímém – osobním kontaktu s pracovníkem této společnosti a smlouvu podepisují po jejím obdržení poštou nebo při převzetí zboží u prodejce.

---

⁸³ DVOŘÁK, V. et al., 2000. s. 70.

Zkušenosti aplikace nových způsobů páchaní a přejímání kriminálních dovedností vidíme hlavně u pachatelů z řad organizovaných skupin, které využívají znalostí procesu schvalování úvěru jeho poskytovatelem a jsou schopni s poměrně velkou pravděpodobností, i uvedením nepravdivého nebo smyšleného údaje, uzavřít úvěrovou smlouvu tak, aby došlo k poskytnutí finančního plnění. Zejména u těchto skupin dochází k páchaní trestné činnosti pomocí padělaných nebo ztracených či odcizených osobních dokladů, využíváním osob z řad bezdomovců, trestaných nebo najatých „bílých koní“.

2.2.6 Formy trestné činnosti v souvislosti s poskytováním úvěrů

Jak jsme zmínili, úvěrové podvody řadíme mezi finanční hospodářskou trestnou činnost, která souvisí s činností bank a institucí poskytujících finanční služby, jak podnikatelským subjektům, tak i občanům.

„Formy a způsoby páchaní úvěrových podvodů se v podstatě nemění, pouze se neustále zdokonalují na základě větších zkušeností a znalostí pachatelů a neustálého vývoje technických možností.“⁸⁴

Mezi základní způsoby, kterými jsou úvěrové podvody pachateli páchany, patří podle Dvořáka⁸⁵:

- „žádání úvěrů na fiktivní záměry,
- na neexistující, případně formální firmy, které neměly žádnou podnikatelskou činnost,
- na padělané doklady,
- ručení na základě padělaných výpisů z katastrálních úřadů, nebo nemovitostí, které nejsou v majetku žádajících osob,
- na osoby k těmto podvodům zneužité, které však měly vědomost o této činnosti, v některých případech i bez jejich vědomí,
- stále se opakující opětovné ručení u různých bankovních ústavů stejnou nemovitostí,
- čerpání poskytnutých finančních prostředků v rozporu s podnikatelským záměrem v době, kdy nebyly faktury účelově propláceny poskytovatelskou bankou.“

---

⁸⁴ CHMELÍK, J. 2007. [online].

⁸⁵ DVOŘÁK, V. et al., 2000. s. 71.

„Nejčastější formou je uzavření smlouvy na vlastní doklady s doložením padělaného, neplatného, či upraveného potvrzení o zaměstnání (jsou zaznamenány případy, kdy zajištění dokladu o příjmu bylo nabízeno na inzerát). Pachatel je předem smířen s tím, že pokud nebude poskytnutý úvěr hradit, bude jeho podvodné jednání odhaleno a bude za trestnou činnost postižen. Ve většině případů je pachatel při uzavírání smlouvy bez finančních prostředků a jakéhokoliv majetku. Zakoupené zboží prodává a veškeré finanční prostředky, které získal, utratí pro svoji potřebu (nákup alkoholu, cigaret, hra na automatech, životní styl neodpovídající příjmům apod.).“⁸⁶

S ohledem na vědomé uvádění nepravdivých skutečností ze strany žadatele o úvěr, si vysvětlíme tuto problematiku blíže podle Šámala⁸⁷, který, „za nepravdivé údaje uvedené v souvislosti se sjednáváním úvěrové smlouvy či se žádostí o poskytnutí subvence nebo dotace se ve smyslu § 250b trestního zákona považuje údaje, jejichž obsah vůbec neodpovídá skutečnému stavu, o němž je podávána informace, a to byť jen o některé důležité skutečnosti pro uzavření úvěrové smlouvy nebo pro poskytnutí subvence anebo dotace.“

„Hrubě zkreslenými jsou takové údaje, které mylně nebo neúplně informují o podstatných a důležitých okolnostech pro uzavření úvěrové smlouvy nebo pro poskytnutí subvence nebo dotace, což může vést k zásadně nesprávným závěrům o skutečnostech rozhodných pro uzavření úvěrové smlouvy nebo pro poskytnutí dotace či subvence.“⁸⁸

„Podstatné údaje zamlčí ten, kdo neuvede při sjednávání úvěrové smlouvy nebo v žádosti o poskytnutí subvence anebo dotace jakékoli údaje, které jsou rozhodující nebo zásadní (tj. podstatné) pro uzavření smlouvy či pro vyhovení žádosti, tedy takové údaje, které by vedly, pokud by byly druhé straně známy, k tomu, že úvěrová smlouva by nebyla uzavřena, subvence nebo dotace by nebyla poskytnuta, anebo by sice úvěrová smlouva byla uzavřena či subvence nebo dotace poskytnuta, ale za podstatně méně výhodných podmínek pro tu stranu, která tyto údaje zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zamlčeny.“⁸⁹

---

⁸⁶ CHMELÍK, J. 2007. [online].

⁸⁷ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 476.

⁸⁸ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 476.

⁸⁹ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 476.

Dále Šámal⁹⁰ uvádí „značné problémy bankám přináší i nedostatečně zajištěné úvěry, jejichž nesplacení může za určitých okolností vést až k ohrožení celkové likvidity banky. Známé jsou případy, kdy byl bankou poskytnut úvěr přesto, že ten, kdo o něj požádal, jej zajistil zástavním právem k nemovitosti nebo movité věci, která zjevně nesplňovala podmínky pro to, aby mohla reálně plnit funkci zástavy. Jedná se zejména o nemovitosti již zastavené nebo o věci, které byly v užívání příjemců úvěrů na základě leasingové smlouvy nebo byly zastaveny věci, které vůbec neexistovaly.“

„Velká rizika jsou spojena s nadhodnocováním předmětů sloužících jako zástavy. Ten, komu byl úvěr takto poskytnut, jej nesplácí, přičemž předpokládá, že se banka bude muset uspokojit ze zástavy, která je neprodejná nebo nadhodnocená, a nebude stačit na pokrytí poskytnutého úvěru.“⁹¹

Z pohledu objasňování kriminality a následného uplatnění práva poškozeného na náhradu škody bude mít význam trestná činnost, která je páchána za použití padělaných nebo ztracených osobních dokladů. Nedojde-li k ustanovení pachatele, který úvěrovou smlouvu sjednal, není možné zahájit trestní stíhání⁹² a následně i řízení před soudem, jehož součástí je i rozhodnutí o náhradě škody.

2.2.7 Pachatel úvěrového podvodu

Šámal⁹³ uvádí, že „pachatelem při sjednávání úvěrové smlouvy může být kterýkoli z účastníků úvěrové smlouvy. V praxi jim zpravidla bude dlužník – fyzická osoba, resp. fyzická osoba, která za něj nebo za dlužníka – právnickou osobu s budoucím věřitelem sjednává (uzavírá) úvěrovou smlouvu. Pokud jde o věřitele – právnickou osobu (banku či jiného poskytovatele úvěru), přichází v úvahu trestní odpovědnost některé z fyzických osob při sjednávání úvěrové smlouvy, kdy může uvádět některé nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje o podmínkách plnění úvěrové smlouvy, nebo může zamlčet některé podstatné údaje ze všeobecných úvěrových podmínek, které jsou součástí úvěrové smlouvy.“

---

⁹⁰ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 686.

⁹¹ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 686.

⁹² Ust. § 160 trestního řádu.

⁹³ ŠÁMAL, P. et al., 2001. s. 476.

Z praxe vychází i Straus⁹⁴, který podle vztahu k ekonomickým subjektům pachatele úvěrových podvodů řadí v rámci finanční kriminality mezi osoby, stojící vně ekonomických subjektů, proti nimž je vedena finanční kriminalita.

Podle tohoto členění můžeme u pachatelů na straně dlužníků použít i typologii Čírtkové⁹⁵, která pachatele vnějších podvodů u majetkové trestné činnosti podřazuje následujícím psychologickým profilům:

Recidivující pachatel primitivnějších podvodných jednání

„Základní charakteristikou jejich osobnosti je dosti výrazné kriminální založení. Bývají polymorfně kriminální, dopouštějí se programově a opakovaně trestné činnosti zejména majetkového charakteru. Jejich motivem je vždy úmysl zajistit si finanční prostředky na pohodlný život. Při páchání vnějších podvodných jednání nepostupují rafinovaně, nepromýšlí příliš rizika, zanechávají za sebou mnohé stopy, které vedou k jejich usvědčení.“⁹⁶

Recidivující pachatel sofistikovanějších podvodných jednání

„I tento pachatel má výrazné kriminální sklony, tzn., že se pohybuje v kriminální scéně, mají na ni kontakty. Na rozdíl od prvního typu pachatele však disponují větší mentální kapacitou, lépe plánují, mají kriminální vynalézavost a invenci. Jsou schopni postřehnout slabá místa v zabezpečení anebo vymyslet trik, jak zabezpečovací systémy obejít. Trestnou činnost mohou páchat jako jednotlivci, ale také organizovaně v rámci skupiny, kde mají jasné role. Jsou schopni nakontaktovat spoluhráče zevnitř poškozené instituce či firmy a získat je pro spolupráci.“⁹⁷

Krizový pachatel

„V podstatě jde o původně konformní, slušné osoby, které se vlivem různých okolností (např. zadlužení, ztráta zdroje příjmu, ale třeba i hráčská závislost) dostali do tíživé finanční situace. Inspirace k podvodnému jednání vzniká zpravidla na základě nějakého reálného vnějšího impulzu. Krizový pachatel napodobuje scénář, o kterém se

---

⁹⁴ Volně podle STRAUS, J. et al., 2009. s. 446.

⁹⁵ ČÍRTKOVÁ, L. et al., 2005. s. 122 – 123.

⁹⁶ ČÍRTKOVÁ, L. et al., 2005. s. 122 – 123.

⁹⁷ ČÍRTKOVÁ, L. et al., 2005. s. 122 – 123.

dozvěděl. Druhá varianta spočívá v tom, že si uvědomí příležitost k podvodnému jednání v činnostech, které doposud sám provozoval korektně, např. jako spořádaný klient banky.“⁹⁸

Příležitostný pachatel

„V profilu příležitostného pachatele dominuje atraktivnost příležitosti. Často i shodou okolností se dostane k informacím nebo procesům, které může zneužít pro podvodné jednání. Příležitost se jeví jako láková a vzniká tak silné pokušení. V pachateli dlouho klíčí, svádí motivační boj. V konfliktu motivů pro a proti nakonec vyhraje vidina snadného zisku. Zisk musí být natolik značný, aby vykompenzoval rizika i špatné svědomí.“⁹⁹

Pachatel z vnitřního založení

„Představuje osobnostně nápadného pachatele, u kterého lze diagnostikovat akcentovanou nebo psychopatickou osobnost. Chronický podvodník je schopen kuriózních až neuvěřitelných transakcí, ačkoli může mít pouze základní vzdělání, je schopen hrát roli s vyšším vzděláním (např. advokát).“¹⁰⁰

2.2.8 Motivace pachatelů

„Z obecného pohledu lze hovořit o motivu ke spáchání jakéhokoliv úmyslného trestného činu, který je páčán v úmyslu způsobit oběti újmu a pachatel si je toho plně vědom. Vzhledem k tomu, že i finanční kriminalita je úmyslnou trestnou činností, která zpravidla směřuje k neoprávněnému majetkovému prospěchu, je i motivace tohoto druhu kriminality vázána na uspokojování osobnostních potřeb pachatele. Zpravidla je motivem snaha o bezpracný zisk a uspokojování osobních potřeb pachatelů, případně investování takto získaných prostředků do jiných aktivit, které mohou vložené prostředky mnohonásobně vrátit.“¹⁰¹

Tento motiv pachatele potvrzuje i Čírtková¹⁰², která uvádí, že „v motivaci u pachatelů vnějších podvodů jasně dominuje tzv. instrumentální motivace. To znamená,

---

⁹⁸ ČÍRTKOVÁ, L. et al., 2005. s. 122 – 123.

⁹⁹ ČÍRTKOVÁ, L. et al., 2005. s. 122 – 123.

¹⁰⁰ ČÍRTKOVÁ, L. et al., 2005. s. 122 – 123.

¹⁰¹ STRAUS, J. et al., 2009. s. 446.

¹⁰² ČÍRTKOVÁ, L. et al., 2005. s. 122 – 123.

že motivem pachatelů je získat profit, trestná činnost je nástrojem (instrumentem) k vlastnímu obohacení či zajištění pohodlné existence. Okrajově a spíše výjimečně se v roli vedlejších motivů mohou uplatnit i jiné pohnutky (např. pomsta či revanš, potřeba prosadit se).“

V motivaci pachatele mají důležitou roli cíle, které uzavřením smlouvy o úvěru sleduje. S ohledem na konkrétní druh úvěru může dojít k přímému vyplacení finančních prostředků nebo k poskytnutí finančnímu plnění obchodníkovi, který předává pachateli určité zboží – předmět úvěru a tento buď používá pro svou potřebu či jej prodává za účelem zisku.

2.2.9 Úvěrový podvod v novém trestním zákoníku

S účinností nového trestního zákoníku¹⁰³, který platí v České republice od 1. ledna 2010, se musíme, s ohledem na zásadu zákazu retroaktivity¹⁰⁴, zmínit i o této právní úpravě. U mnoha pachatelů, proti kterým bylo do konce roku 2009 policejním orgánem zahájeno trestní stíhání¹⁰⁵ a nebylo soudem pravomocně rozhodnuto o jejich vině, se může právní kvalifikace protiprávního jednání poměrně výrazně změnit v jejich prospěch.

Hospodářské trestné činy jsou v novém trestním zákoníku zařazeny ve zvláštní části a to hlavně šesté, pod názvem trestné činy hospodářské a v hlavě páté, označené trestné činy proti majetku. Skutková podstata trestného činu úvěrový podvod, tak jak je uvedena v trestním zákoně, byla pozměněna, zůstala ale zařazena mezi trestnými činy proti majetku. Došlo k jejímu rozdělení a vznikly dva samostatné trestné činy, kterými jsou trestný čin úvěrový podvod (§ 211 trestního zákoníku) a trestný čin dotační podvod (§ 212 trestního zákoníku). Skutková podstata trestného činu úvěrový podvod v trestním zákoníku zní:

---

¹⁰³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků (dále jen „*trestní zákoník*“).

¹⁰⁴ Ust. § 2 odst. 1 trestního zákoníku - Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější.

¹⁰⁵ Ust. § 160 odst. 1 trestního řádu.

Úvěrový podvod

- (1) *Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*
- (2) *Stejně bude potrestán, kdo bez souhlasu věřitele, v nikoli malém rozsahu, použije prostředky získané účelovým úvěrem na jiný než určený účel.*
- (3) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.*
- (4) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.*
- (5) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*
  - a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,*
  - b) *spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvláště uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo*
  - c) *způsobí-li takovým činem značnou škodu.*
- (6) *Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,*
  - a) *způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo*
  - b) *spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§309), teroristického útoku (§311) nebo teroru (§312).*
- (7) *Příprava je trestná.*

V porovnání s trestně právní legislativou platnou do 31. prosince 2009 zjistíme, že v skutkové podstatě trestného činu úvěrového podvodu došlo k rozšíření objektivní stránky¹⁰⁶ trestného činu na jednání pachatele v souvislosti s uvedením nepravdivých či hrubě zkreslených údajů, mimo samotné sjednávání úvěru, i na čerpání prostředků z úvěru. Do skutkové podstaty trestného činu byly zahrnuty skutečnosti zvyšující trestní postih pro pachatele, kterými je jednak recidiva pachatele, jenž byl v posledních třech letech za tento trestný čin odsouzen či potrestán, tak i postavení pachatele, který má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného.

Je tedy zřejmé, že do skutkové podstaty tohoto trestného činu se promítla dosavadní historie jednání pachatelů, kteří se dopouštěli protiprávního jednání

¹⁰⁶ *Objektivní stránka* – způsob spáchání trestného činu a jeho následky; dalšími znaky trestného činu jsou *objekt* (společenské vztahy, zájmy a hodnoty), *subjekt* (pachatel), *subjektivní stránka* (zahrnuje znaky psychiky pachatele – zejména zavinění ve formě úmyslu či nedbalosti).

souvisejícího s činností sjednávání, poskytování, schvalování či čerpání úvěrů, což mělo za následek velký nárůst trestné činnosti na úseku úvěrových podvodů.

Významná změna se týká také trestní sazby, kterou lze pachateli za spáchání tohoto trestného činu uložit. Horní hranice trestu odnětí svobody byla o dva roky snížena a soud tak může za nejzávažnější formu tohoto trestného činu od 1. ledna 2010 uložit trest odnětí svobody pouze na dobu 10 let.

2.3 Prevence hospodářské kriminality

Pro stanovení opatření k eliminaci trestné činnosti týkající se úvěrových podvodů, které budou vycházet z praktické části této práce, si nejdříve uvedeme obecné způsoby, kterými lze preventivně působit na snižování hospodářské kriminality.

Nelze pochybovat o tom, že účinnost boje proti hospodářské trestné činnosti vychází z rozpoznání jejich příčin a faktorů napomáhajících jejímu šíření. „Při vytváření preventivních opatření je třeba vycházet ze současných poznatků o příčinách hospodářské kriminality, kdy jednotlivá opatření by měla tvořit komplexní a provázaný systém.“¹⁰⁷

„Možnosti uplatňování prevence jsou na úseku hospodářské kriminality široké. Mohou zůstat v rovině obecnější, se širší platností preventivních aktivit, ale také mohou být zaměřeny velmi specificky na předcházení konkrétních forem hospodářských trestných činů.“¹⁰⁸

2.3.1 Právní řád a trestní právo

„Pro předcházení hospodářské kriminality má zásadní význam právní řád. Vymezuje potřebná pravidla a mantinely, v nichž se odehrávají hospodářské vztahy, stanovuje určitá práva a tomu odpovídající odpovědnost a ve svém důsledku směřuje k žádanému a očekávanému chování ekonomických subjektů. Významná v tomto směru je i vzájemná provázanost právních úprav jednotlivých oblastí práva, jako např. obchodního, správního, finančního a v neposlední řadě jejich návaznost na právo trestní.“¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ KUCHTA, J. et al., 2007. s. 52.

¹⁰⁸ BRABCOVÁ, I. 2001. s. 45.

¹⁰⁹ BRABCOVÁ, I. 2001. s. 45 – 46.

„Význam trestního práva obecně a s plným dopadem i v ekonomice spočívá v tom, že již sama pohrůžka trestem působí jako významný faktor pro plnění právních povinností. Odhalování a trestání protiprávních jednání, uvedený preventivní účinek pohrůžky trestem podporuje, a naopak nedostatečná činnost orgánů činných v trestním řízení prevenci kriminality snižuje.“¹¹⁰

„Trestní právo samo o sobě není způsobilé odstranit jevy tvořící kriminalitu v ekonomice. Působí jen jako podpůrný, avšak nenahraditelný prostředek ochrany ekonomických vztahů. Úlohu trestního práva v ekonomice nelze podceňovat jak v prevenci, tak i v represii. Trestní právo však nedisponuje takovými prostředky, aby mohlo odstranit nebo výrazněji snížit faktory, které tuto kriminalitu vyvolávají. Zejména platí, že prostředky trestního práva nelze vytvářet nové ekonomické vztahy nebo jim zcela zabránit. I v tomto směru může trestní právo působit jen jako „ultima ratio“, poslední instance, která zasahuje až tam, kde jsou ekonomické vztahy natolik vážné a trvaleji rozvráceny, že k jejich nápravě nestačí již prostředky mimotrestních právních odvětví. Hovoříme tedy o pomocné roli trestní represe v ekonomické oblasti.“¹¹¹

2.3.2 Kontrolní činnost a technická opatření

„Významnou roli v prevenci hospodářské kriminality je třeba přisoudit kontrolní činnosti. Neúčinná kontrola působí na úseku hospodářské kriminality jako významný kriminogenní faktor. Je proto nezbytné věnovat pozornost nejen odpovídajícímu právnímu vymezení jejich práv a povinností, odpovídající struktuře, ale i dostatečnému materiálnímu a technickému zabezpečení. Zvyšovat je průběžně třeba odbornou úroveň kontrolních pracovníků. V praxi se osvědčuje při jednotlivých akcích koordinace orgánů kontroly např. s policií, orgány celní správy, finanční správy apod. Kromě státní kontroly plní kontrolní a tím i preventivní roli instituce nestátní v podobě podnikatelských svazů např. Transparency International, Business Software Alliance apod.“¹¹²

Kontrolní činnost souvisí i s obezřetností při činnosti jednotlivých podnikatelských subjektů, zejména se jedná o banky a finanční ústavy, poskytující finanční produkty, či o ostatních podnikatelské subjekty (firmy) při sjednání smluv a obchodování s jinými, ať už tuzemskými či zahraničními, firmami.

---

¹¹⁰ KUCHTA, J. et al., 2007. s. 10.

¹¹¹ KUCHTA, J. et al., 2007. s. 10.

¹¹² BRABCOVÁ, I. 2001. s. 46.

„V rámci prevence jsou přijímána i vhodná technická opatření, jež by ztížila páchání hospodářské kriminality. Hledají se další účinné prvky na ochranu měny, na ochranu osobních dokladů, kterými prokazujeme svou totožnost, na ochranu počítačových programů před kopírováním či na ochranu dat uložených v počítači.“¹¹³

2.3.3 Výchova, vzdělávání a etika

„V souvislosti s prevencí hospodářské kriminality nelze opomenout otázky výchovy, vzdělání a dalších osobnostních charakteristik při výkonu konkrétní profese. Tento požadavek bude mít svůj význam jak u bankovního úředníka, u obsluhy počítače obchodní či jiné firmy, tak i u státního úředníka a zejména pak v takových oblastech, jako je soudnictví nebo policie. Zde přichází v úvahu nejen zvyšování odborné zdatnosti, ale i vytváření určité profesní etiky.“¹¹⁴

„V ekonomice hraje etika významnou roli. V řadě evropských zemí jsou určitými profesními skupinami uzavírány kodexy etiky na místní i národní úrovni, přičemž v poslední době lze tyto směry zaznamenat i u nás.“¹¹⁵

„Abychom byli dostatečně připraveni pro přijímání vhodných preventivních opatření, je nezbytné i průběžné sledování a vyhodnocování stavu a vývoje hospodářské kriminality.“¹¹⁶

---

¹¹³ BRABCOVÁ, I. 2001. s. 46.

¹¹⁴ BRABCOVÁ, I. 2001. s. 46.

¹¹⁵ BRABCOVÁ, I. 2001. s. 46.

¹¹⁶ BRABCOVÁ, I. 2001. s. 45 – 46.

3 EMPIRICKÁ ČÁST

3.1 Cíl práce a stanovení předpokladů

Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit podíl úvěrových podvodů na hospodářské trestné činnosti páchané v okrese Česká Lípa, získat údaje o pachatelích a způsobu jejich protiprávního jednání, a na základě jejich vyhodnocení navrhnout opatření k eliminaci této trestné činnosti.

K ověření cíle praktické části byly stanoveny následující předpoklady:

- 1) **Trestný čin úvěrový podvod je s podílem 60% nejčastějším trestným činem hospodářské kriminality zjištěné v okrese Česká Lípa.**
- 2) **Více než u 50% pachatelů trestného činu úvěrový podvod dochází při uzavírání smlouvy o úvěru k uvádění nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů o jejich zaměstnání.**
- 3) **Pachatelé úvěrových podvodů v míře do 30% uzavírají úvěrové smlouvy s výší úvěru do 50 000,- Kč**

3.2 Použitá metodologie

K ověření kvantitativních předpokladů budou využity explorační metody - statistická kvantitativní analýza empirických dat Policie České republiky a obsahová analýza spisového materiálu. K získání kvalitativních poznatků bude využito metody rozhovoru s pachateli trestných činů úvěrových podvodů, proti kterým bylo v průběhu roku 2008 a 2009 Policií ČR v České Lípě zahájeno trestní stíhání pro spáchání trestného činu úvěrový podvod.

Statistická kvantitativní analýza empirických dat

K zjištění rozsahu trestné činnosti na úseku úvěrových podvodů jsme vyhodnotili údaje zpracovávané Policejním prezidiem Policie České republiky a následně zveřejněné na internetovém portálu Ministerstva vnitra České republiky, které se vztahují k okresu

Česká Lípa. Zaměřili jsme se na údaje a informace o všech zjištěných hospodářských trestných činech v letech 2008 a 2009.

Obsahová analýza spisového materiálu u vybraného vzorku respondentů

V souvislosti s prováděným trestním řízením zpracovává Policie České republiky u jednotlivých pachatelů s ohledem na jejich protiprávní jednání trestní spis. Součástí každého spisu týkajícího se trestného činu úvěrového podvodu, u kterého byly zahájeny úkony trestního řízení¹¹⁷ a následně zahájeno trestní stíhání¹¹⁸ pro spáchání trestného činu, jsou policejním orgánem v rámci zjištění skutečností naplňujících znaky skutkové podstaty trestného činu vyhodnocovány údaje a listiny, které osoba uvedla při sjednávání úvěrové smlouvy. Údaje jsou posuzovány s ohledem na jejich pravdivost pro poskytovatele úvěru k datu sjednání úvěrové smlouvy, který se na jejich základě rozhodoval o schválení a poskytnutí úvěru.

S ohledem na zjištění pravdivosti těchto údajů jsou u pachatelů kromě identifikačních údajů vyžadovány údaje o jejich zaměstnání, příjmech ze zaměstnání či podnikatelské činnosti, případné evidence na úřadu práce, živnostenském úřadu nebo u správy sociálního zabezpečení. V případě účelového poskytnutí úvěru je prověřeno i použití prostředků poskytnutých věřitelem.

Základní data pro praktickou část bakalářské práce byla zanesena v záznamovém archu, který je v příloze č. 1.

Rozhovor

Metoda rozhovoru byla základní metodou pro získání údajů k zjištění příčiny na straně pachatele, která jej vedla ke spáchání trestného činu úvěrový podvod, a jeho přístupu k plnění povinností vyplývajících z uzavřené úvěrové smlouvy.

Rozhovor s podezřelými osobami, které byly zahrnuty do zkoumaného vzorku, má charakter řízeného rozhovoru a je proveden v rámci trestního řízení, kde má formu úředního záznamu o podaném vysvětlení¹¹⁹ a následně protokolu o výsledku obviněného¹²⁰. Součástí obou formulářů jsou kromě identifikačních údajů osoby i údaje

---

¹¹⁷ Ust. § 158 odst. 3 trestního řádu.

¹¹⁸ Ust. § 160 odst. 1 trestního řádu.

¹¹⁹ Ust. § 158 odst. 5 trestního řádu.

¹²⁰ Ust. § 91 - § 95 trestního řádu.

týkající se zaměstnání. Osoby jsou vyslechnuty jak formou vlastního vyjádření se k věci tak i systémem doplňujících otázek týkajících se všech údajů, které byly uvedeny v žádostech o úvěry či na samotných úvěrových smlouvách, a mohly by mít charakter nepravdivého, hrubě zkresleného nebo mylného údaje. S ohledem na druh úvěru se mohou vyjadřovat i ke všem listinám, které při sjednávání úvěrů předložili pro potřeby posouzení jejich žádosti o úvěr.

Nutno podotknout, že rozhovory s osobami byly provedeny u těch případů, u kterých osoby nevyužily práva nevypovídat¹²¹ a v průběhu trestního řízení se vyjádřily ke svému protiprávnímu jednání.

3.3 Charakteristika zkoumaného vzorku a oblasti

3.3.1 Charakteristika respondentů

Zkoumaným vzorkem jsou pachatelé, kteří spáchali trestný čin úvěrový podvod podle § 250b trestního zákona, a v období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2009 bylo proti těmto osobám zahájeno trestní stíhání. Osoby se dopustily trestného činu na území okresu Česká Lípa a Služba kriminální policie a vyšetřování u Územního pracoviště Policie České republiky v České Lípě, byla místně a věcně příslušná¹²², k prošetření trestného činu a k případnému zahájení trestního stíhání těchto pachatelů. Pro ověření předpokladů jsme si vybrali dvě náhodně zvolené osoby v každém měsíci zkoumaného období, přičemž celkový počet osob na jeho konci činil 48.

3.3.2 Složení respondentů

Pohlaví respondentů

Tabulka 1: Složení respondentů podle pohlaví

Pohlaví	Muži	Ženy
Počet	34	14

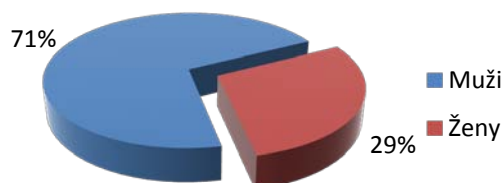
Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

¹²¹ Ust. § 100 odst. 2 trestního řádu.

¹²² Stanovení věcné a místní příslušnosti u úvěrových podvodů vychází z ustanovení § 16 až § 18 trestního řádu, případně interních aktů řízení jednotlivých orgánů činných v trestním řízení.

Z celkového počtu 48 náhodně vybraných osob, proti kterým bylo zahájeno trestní stíhání pro spáchání trestného činu úvěrový podvod podle § 250b trestního zákona, bylo 71% mužů a 29% žen. Složení respondentů je uvedeno v tabulce 1 a graficky znázorněno v grafu 2.

Graf 2: Složení respondentů podle pohlaví

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Věkové složení respondentů

Spodní věková hranice respondentů je ohraničena věkem 18 let. Ačkoliv je trestněprávní odpovědnost v České republice dána trestním zákonem dosažením věku 15 let, pro splnění podmínek vyplývajících z obchodních vztahů, kam patří i uzavírání úvěrových smluv, musí osoba splňovat podmínku zletilosti, která je zpravidla od 18 let věku. Věkové složení respondentů podle pohlaví znázorňuje tabulka 2.

Tabulka 2: Věkové složení respondentů podle pohlaví

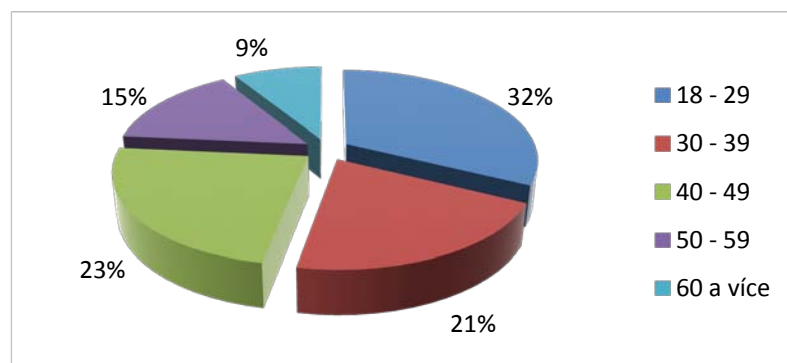
Věkové složení respondentů	Muži	Ženy
18 - 29	11	4
30 - 39	7	2
40 - 49	8	3
50 - 59	5	3
60 a více	3	2

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Největší věkovou skupinou respondentů, s podílem 32 %, byly osoby ve věku 18 až 29 let, druhou největší skupinou osob s 23 % jsou osoby ve věku 40 až 49 let, s podílem 21 % je v zkoumaném vzorku zastoupena věková skupina 30 až 39 let, 15 % má věková skupina 50 až 59 let a nejmenší podíl 9 % má skupina osob převyšujících 60 let. Z tabulky 2 je zřejmé, že ve všech věkových skupinách respondentů měli větší podíl

muži než ženy. Grafické znázornění podílů jednotlivých věkových skupin už bez rozdílu pohlaví je uvedeno v grafu 3.

Graf 3: Struktura věkového složení respondentů

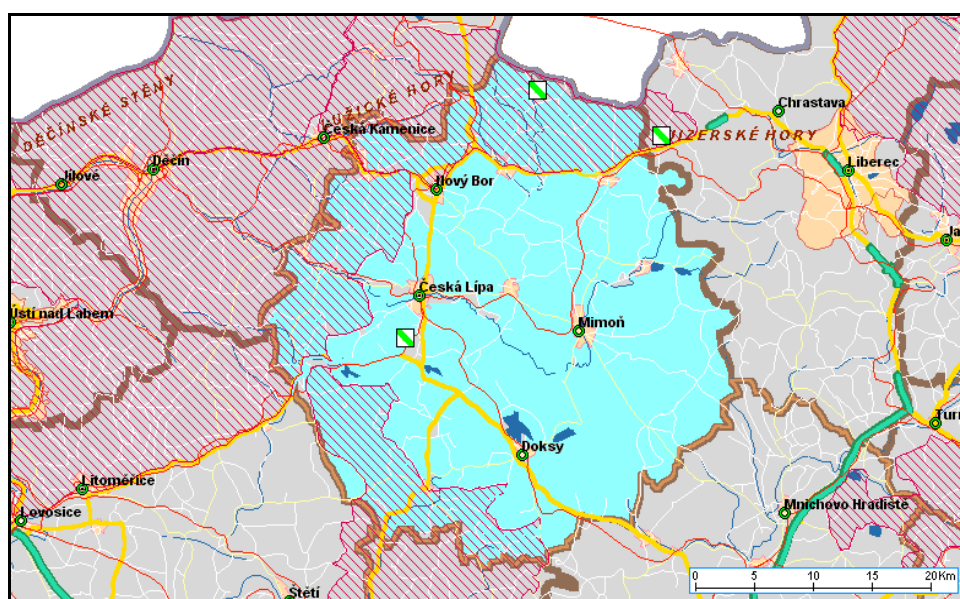

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

3.3.3 Charakteristika regionu Česká Lípa

Okres Česká Lípa je od 1. ledna 2000, po provedení reformy státní správy, společně s okresy Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily součástí Libereckého kraje, a rozkládá se v jeho západní části. V rámci kraje sousedí na východě s okresem Liberec, na jihovýchodě a jihu s okresy Středočeského kraje, kterými jsou Mladá Boleslav a Mělník. Na jihozápadě a západě hraničí s okresy Litoměřice a Děčín z Ústeckého kraje; na severu je Českolipský okres vymezen státní hranicí s Německem. (obrázek 1)

Obrázek 1: Demografický snímek okresu Česká Lípa (zvýrazněný světle modrou barvou)

Na území okresu Česká Lípa, který má rozlohu 1 073 km², se nachází správní obvod obce s rozšířenou působností Česká Lípa, na jehož území leží územní obvody pověřených obcí Česká Lípa, Doksy, Mimoň, a správní obvod Nový Bor s územními obvody pověřených obcí Cvikov a Nový Bor. V okrese je 60 obcí, z toho 11 měst. Středisky osídlení jsou především město Česká Lípa, Nový Bor, Mimoň a Doksy.

Hustota osídlení je ze všech okresů Libereckého kraje nejnižší a odpovídá hodnotě 96,9 obyvatel na km². K 31. prosinci 2008 žilo na území okresu Česká Lípa 103 990 obyvatel, z toho 52 650 tvořily ženy. V rámci věkového rozložení představovaly 15,7% děti (osoby do 15 let věku), 72,6% tvořily osoby ve věku 15 - 64 let a 11,7% bylo obyvatel starších 65 let. Ve městech žije 80,6 % obyvatel, přičemž mezi nejvíce osídlená města okresu patří Česká Lípa (38 315 obyvatel), Nový Bor (12 236 obyvatel) a Mimoň (6 771 obyvatel).¹²³

Podle Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky patří okres Česká Lípa k okresům s vysokou mírou registrované nezaměstnanosti. K 31. prosinci 2009 bylo v okrese Česká Lípa registrováno 7 151 uchazečů o zaměstnání a pouze 356 volných pracovních míst a s mírou nezaměstnanosti 13,2% se zařadil na první místo v rámci Libereckého kraje.¹²⁴

3.4 Charakteristika trestného činu úvěrový podvod

Trestný čin úvěrový podvod je úmyslným hospodářským trestným činem, jehož skutková podstata je uvedena ve zvláštní části trestního zákona v páté hlavě - majetkové trestné činy. S ohledem na věcnou příslušnost útvaru Služby kriminální policie a vyšetřování Územního odboru Policie České republiky se jedná o trestné činy kvalifikované podle § 250b odst. 1 až 4 trestního zákona, tedy jednání pachatelů, u kterých bylo žádáno o úvěr do výše 5 000 000,- Kč a kterým bylo možno uložit trest odnětí svobody až 8 let.

Problematika latence jednání pachatelů se projevovala v pozdním oznámení samotného skutku ze strany poškozeného, který reagoval až na opakované nesplácení splátek ze strany dlužníka. To se projevilo i při objasňování trestných činů úvěrový podvod, u kterých pachatelé úvěrových smluv uvedli nepravdivé údaje o své totožnosti a

---

¹²³ Zdroj: www.czso.cz

¹²⁴ Zdroj: www.portal.mpsv.cz

nebylo tak možno zjistit konkrétní osoby, které se protiprávního jednání dopustily. Přesto byla objasněnost tohoto trestné činu poměrně vysoká, v roce 2008 byla 84,58% a v roce 2009 poklesla na 70,73%.

3.5 Interpretace získaných dat

3.5.1 Podíl trestného činu úvěrový podvod v regionu Česká Lípa

Předpoklad č. 1 - Trestný čin úvěrový podvod je s podílem 60% nejčastějším trestným činem hospodářské kriminality zjištěné v okrese Česká Lípa.

Pro ověření prvního předpokladu jsme pomocí statistické kvantitativní analýzy empirických dat Policejního prezidia České republiky nejprve zjišťovali četnost všech trestných činů hospodářského charakteru, které byly vyšetřovány na Územním odboru Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky v České Lípě v období let 2008 a 2009.

Vzhledem k tomu, že zkoumané období zahrnuje dva kalendářní roky, provedli jsme srovnání statistických údajů samostatně v každém kalendářním roce. Tímto je možné získat informace i o možném vývoji hospodářské trestné činnosti.

S ohledem na rozsah hospodářských trestných činů, které byly v průběhu zkoumaného období vyšetřovány, uvedeme v tabulce 3 a následném grafickém zobrazení - grafy 4 a 5, pouze ty trestné činy, které se v období let 2008 a 2009 zařadily mezi 10 nejčastějších trestných činů a můžeme tak říct, že měly významnější podíl na celkovém rozsahu této trestné činnosti.

Tabulka 3 : Přehled 10-ti nejčastějších trestných činů hospodářského charakteru na okrese Česká Lípa v roce 2008 a 2009

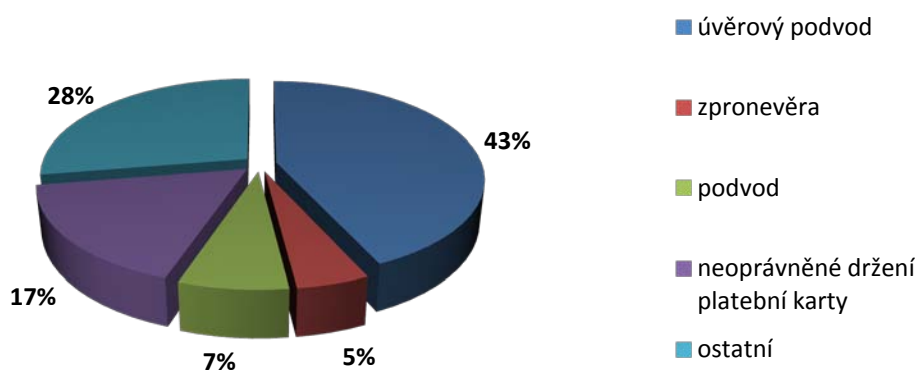
Trestný čin	2008	2009
Úvěrový podvod (§ 250b)	253	82
Zpronevěra (§ 248)	28	42
Podvod (§ 250)	42	27
Neodvedení daně, pojistného na sociální, zabezpečení, na úrazové pojištění, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§ 147)	10	6
Neoprávněné držení platební karty (§ 249b)	101	115
Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem	25	6

autorským a práv k databázi (§ 152)		
Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu (§ 150)	9	25
Podvody na úseku sociálního zabezpečení	26	8
Padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 176)	11	3
Padělání a pozměňování peněz (§ 140)	25	17

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

V roce 2008 bylo na okrese Česká Lípa zjištěno a prověřováno celkem 586 trestných činů, které se řadí do hospodářské kriminality. Nejčastějším spáchaným trestným činem na úseku této kriminality byl s četností 253 skutků, trestný čin úvěrový podvod a jeho podíl na celkové hospodářské trestné činnosti byl 43%. Dalšími četností největšími trestnými činy tohoto charakteru byl trestný čin neoprávněné držení platební karty (17%), podvod (7%) a zpronevěra (5%). Ostatní trestné činy se na zjištěné hospodářské trestné činnosti výrazně nepodílely a jejich podíl byl nižší než 5%, v součtu dosáhly 28%.

Graf 4: Struktura hospodářských trestných činů v roce 2008

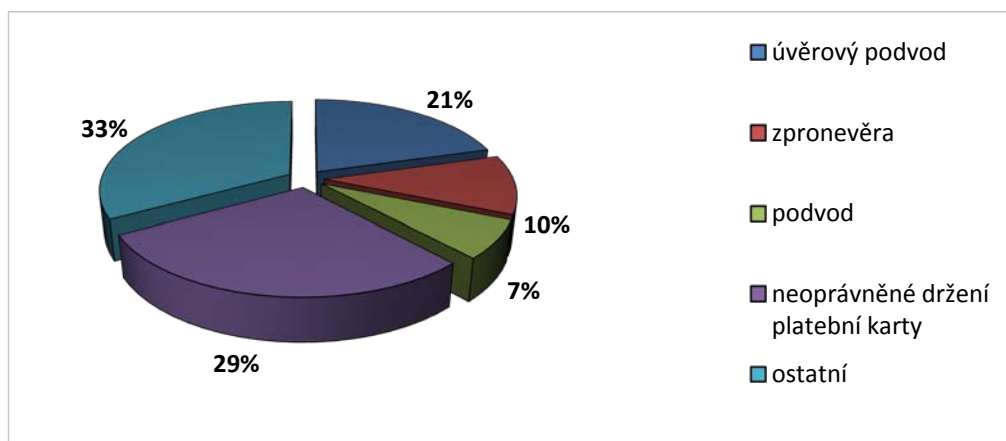

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

V roce 2009 bylo na okrese Česká Lípa zjištěno a prověřováno celkem 397 hospodářských trestných činů. V tomto roce byl s podílem 29% nejčastějším spáchaným trestným činem této kriminality trestný čin neoprávněné držení platební karty, který byl zaznamenán u 115 případů. Podíl trestného činu úvěrový podvod na celkové hospodářské trestné činnosti činil 21% a s výskytem 82 případů byl tak druhým nejčastějším trestným

činem. Hranici 5% z celkové trestné činnosti překročily i trestné činy zpronevěra (10%) a podvod (7%), ostatní trestné činy tvořily v součtu 33%.

Graf 5: Struktura hospodářských trestných činů v roce 2009

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Domníváme se, že na celkovém poklesu podílu trestného činu úvěrový podvod jak v České republice tak i na okrese Česká Lípa se projeví dlouhodobá opatření ze strany poskytovatelů úvěrů, související s podrobnou analýzou údajů uváděných klienty a souvisejících tak s jejich bonitou. Význam má i vysoká objasněnost tohoto jednání ze strany policie a možnost trestního postihu, kterou lze pachatelům těchto trestných činů uložit.

3.5.2 Nepravdivé a hrubě zkreslené údaje ve smlouvách o úvěru

Předpoklad č. 2 - Více než u 50% pachatelů trestného činu úvěrový podvod dochází při uzavírání smlouvy o úvěru k uvádění nepravdivých údajů o jejich zaměstnání.

Pro ověření druhého předpokladu jsme provedli obsahovou analýzu spisového materiálu, kterým byly trestní spisy týkající se vybraného vzorku respondentů. V rámci šetření prováděného Policií České republiky, Službou kriminální policie a vyšetřování v České Lípě, jsou u každého skutku úvěrového podvodu, s ohledem na zjištění skutečností naplňujících skutkovou podstatu trestného činu, prováděny úkony, kterými jsou ověřovány údaje uvedené v žádosti o úvěr a v úvěrové smlouvě.

Tímto jsme získali jednak údaje o skutečnostech, které uvedl respondent při sjednávání smlouvy o své identitě, zaměstnání či pracovní činnosti a osobním životě, ale také o druhu poskytnutého úvěru a předmětu (účelu) úvěrové smlouvy. Srovnáním těchto údajů se skutečností, vztahující se k datu sjednání smlouvy, bylo vyhodnoceno, které z nich byly pravdivé či hrubě zkreslené a nepravdivé.

Nejčastěji uváděným zkresleným údajem, tak jak nám znázorňuje tabulka 4, je výše příjmu z pracovní činnosti žadatele o úvěr a následného dlužníka, přičemž tento údaj zkreslilo 40 respondentů. Druhým nejčastějším nepravdivým údajem byl v 17 případech zaměstnavatel žadatele a třetím nejčtenějším nepravdivým údajem byl v 13 případech účel použití úvěru. Shodně, ve 2 případech, došlo k uvedení jiné identity žadatele o úvěr a jiného údaje. Takovým údajem bylo bydliště nebo číslo předkládaného dokladu.

Tabulka 4: Četnost nepravdivého nebo hrubě zkresleného údaje u všech respondentů

Nepravdivý údaj	Identita	Zaměstnavatel	Příjem	Účel	Jiný údaj
Počet	2	17	40	13	2

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Vysvětlivky: Nepravdivé údaje

Identita – smyšlená totožnost osoby uzavírající úvěrovou smlouvu zpravidla na základě padělaného či neplatného dokladu

Zaměstnavatel – nepravdivé údaje o zaměstnavateli osoby uzavírající smlouvu či jiné pracovní činnosti

Příjem – příjem uvedený v souvislosti s pracovní činností, podnikáním nebo z důchodu

Účel – předmět financovaný z prostředků poskytnutých na základě úvěrové smlouvy nebo peníze

Jiný údaj – např. smyšlené čísla dokladů, bydliště

Při vyhodnocování údajů bylo zjištěno, že některé osoby uvedly v žádosti o úvěr více než jeden nepravdivý nebo hrubě zkreslený údaj. Z tohoto důvodu jsme dále vyhodnocovali četnost těchto údajů u jednotlivých úvěrových smluv, tak jak je uvedeno v tabulce 5. Vzhledem k tomu, že ke každému z respondentů se vztahovala pouze jedna úvěrová smlouva, odpovídal počtu smluv i počet respondentů.

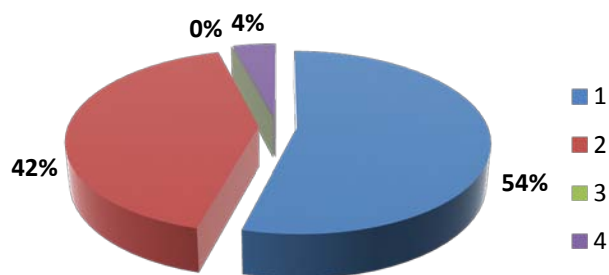
Tabulka 5: Četnost výskytu nepravdivého nebo hrubě zkresleného údaje v jedné smlouvě

Četnost výskytu údaje	1	2	3	4
Počet smluv	26	20	0	2

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Vyhodnocením četnosti nepravdivého a hrubě zkresleného údaje, tak jak je graficky znázorněno v grafu 6, jsme zjistili, že 26 osob (54%) uvedlo při sjednávání úvěru pouze jeden nepravdivý údaj, 20 respondentů (42%) uvedlo v souvislosti se sjednáním smlouvy dva nepravdivé či hrubě zkreslené údaje a dvě osoby (4%) uvedly čtyři nepravdivé údaje.

Graf 6: Struktura respondentů podle četnosti nepravdivých a hrubě zkreslených údajů v jedné smlouvě

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Nepravdivý a hrubě zkreslený údaj o zaměstnání

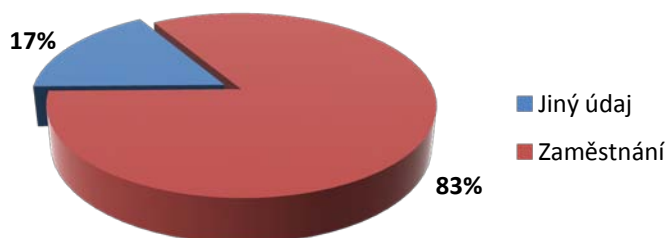
Pro ověření předpokladu ohledně údaje o zaměstnání bylo nutné porovnání údajů, získaných o druhu nepravdivého a hrubě zkresleného údaje a jeho výskytu v jedné úvěrové smlouvě, čímž jsme dostaly počet respondentů, kteří v žádostech o úvěr uvedli nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje o jejich zaměstnání. K údajům vztahujících se k zaměstnání, ve smyslu úvěrových smluv, patřily údaje o zaměstnavateli (podnikatelské činnosti, důchodu) a příjmu respondenta z této činnosti. Skupina osob bude zahrnovat tedy respondenty, kteří uvedli alespoň jeden z těchto údajů.

Ze šetření týkajícího se výskytu nepravdivých a hrubě zkreslených údajů v úvěrových smlouvách vyplynulo, že skupina 17 osob, která uvedla nepravdivé údaje o jejich zaměstnavateli, uváděla i hrubě zkreslené údaje o jejich příjmu. Jeden nepravdivý údaj (příjem z pracovní činnosti) uvedla skupina 23 osob a žádná osoba neuvedla pouze nepravdivý údaj o zaměstnavateli.

Můžeme tak konstatovat, že z celkového počtu respondentů 83% osob (40 pachtelů) uvedlo nepravdivý nebo hrubě zkreslený údaj o svém zaměstnání a 17%

respondentů (8 pachatelů) uvedlo nepravdivé použití finančních prostředků z úvěru tj. účel. Grafické znázornění výsledků je uvedeno v grafu 7.

Graf 7: Podíl respondentů s uvedením nepravdivého údaje o zaměstnání

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření

Domníváme se, že při uvádění nepravdivých údajů do úvěrových smluv se jako hlavní příčina promítá právě skutečnost neexistence dostatečného příjmu či samotného zaměstnání. To žadatele o úvěr vede k tomu, že tyto údaje ve smlouvách zkreslují tak, aby dosáhly svého účelu, tedy schválení úvěru. K velkému výskytu tohoto druhu nepravdivého údaje vede i skutečnost, že zejména u úvěrů nižších úvěrových rámců, postačuje pouze prohlášení skutečností a klient (žadatel o úvěru) nemusí své příjmy či zaměstnání nijak doložit.

Zaměstnání respondentů v době žádosti o úvěr

V kontextu uvedení nepravdivých údajů o zaměstnání byly vyhodnoceny i údaje o skutečné pracovní činnosti respondentů v době žádosti o úvěr. V tabulce 6 jsou uvedeny formy pracovních činností a evidencí osob, tak jak byly získány od místně příslušných úřadů práce a okresních správ sociálního zabezpečení, České správy sociálního zabezpečení a jednotlivých oslovených zaměstnavatelů.

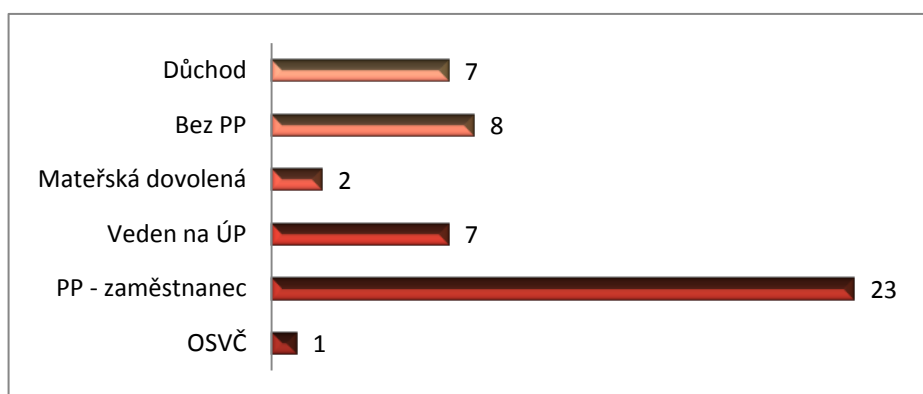
Tabulka 6: Druh pracovní činnosti žadatele o úvěr

Druh pracovní činnosti	Počet	Podíl
OSVČ	1	2%
Pracovní poměr - zaměstnanec	23	48%
Úřad práce	7	15%
Mateřská dovolená	2	4%
Bez pracovního poměru	8	17%
Důchod	7	15%

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Ze skupiny 48 respondentů mělo v době žádosti o úvěr 23 osob (48%) zaměstnání formou pracovní smlouvy u zaměstnavatele, 8 osob (17%) bylo bez zaměstnání a nemělo žádný příjem. Počtem shodnými skupinami, se 7 respondenty, byly osoby, které měly některou z forem důchodu anebo byly evidovány na úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání. Podíl každé z této skupiny byl 15%. Dvě osoby (4%) byly na mateřské dovolené a 2% ze všech respondentů představovala jedna osoba, která byla samostatně výdělečně činnou. Grafické znázornění složení respondentů s ohledem na jejich pracovní činnost je uvedeno v grafu 8.

Graf 8: Zaměstnání respondentů v době sjednání úvěru

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Poznámka: Druh pracovní činnosti

OSVČ - osoba samostatně výdělečně činná

Pracovní poměr - zaměstnanec- osoba pracující na řádnou pracovní smlouvu

Úřad práce- osoba evidovaná jako uchazeč o zaměstnání, pobírající dávku v nezaměstnanosti

Mateřská dovolená – osoba na mateřské dovolené, pobírající dávku státní sociální pomoci

Bez pracovního poměru – osoba, která není evidována a nemá žádný zdroj příjmů

Důchod – osoby pobírající plný invalidní důchod, částečný invalidní důchod nebo starobní důchod

Jako nejčastější pachatel úvěrového podvodu se nám na základě tohoto šetření jeví osoba ekonomicky činná, která je zaměstnaná, evidovaná na úřadu práce či je poživitelem některé formy důchodu. Jsou to tedy osoby, které mají určité příjmy, ale tyto se mohou jevit jako nedostatečné pro získání úvěru nebo následné splácení.

3.5.3 Výše požadovaného úvěru respondenta

Předpoklad č. 3 - Pachatelé úvěrových podvodů v míře do 30% uzavírají úvěrové smlouvy s výší úvěru do 50.000,- Kč.

Třetí předpoklad směřoval k zjištění charakteru úvěru s ohledem na výši poskytnutého finančního plnění. I tyto údaje byly získány obsahovou analýzou spisového materiálu, kterým byly trestní spisy týkající se vybraného vzorku respondentů. Výše požadovaného a následně i vyplaceného finančního plnění je uvedena jak v úvěrové smlouvě, tak i v trestním oznámení úvěrové společnosti.

Hlediskem, ke kterému se vztahuje schvalování úvěru a splnění podmínek ze strany žadatele je i samotná výše požadovaného úvěru. Svůj význam má ale i v trestním řízení, kde výše škody tj. částka, která byla ze strany pachatele od poskytovatele úvěru vylákána, určuje právní kvalifikaci a následný postih, který může být pachateli uložen. Nejnižší hranice škody byla stanovena naplněním základní skutkové podstaty trestného činu, která je ve výši 5 000,- Kč. Ve smyslu trestního zákona je provedeno i další členění výše poskytnutého finančního plnění.

Z tabulky 7 vyplývá, že největší skupině 25 osob byly poskytnuty finanční prostředky v rozmezí od 25 000,- Kč do 49 999,- Kč a jejich podíl ze všech respondentů činil 52%, 13 osob (27%) dostalo úvěr do výše 24 999,- Kč a 10 osob (21%) mělo úvěrový rámec v rozmezí větší škody, která činí od 50 000,- Kč do 499 999,- Kč. Žádný z respondentů nežádal o úvěr přesahující částku 500 000,- Kč. Podíl jednotlivých skupin je znázorněn v grafu 9.

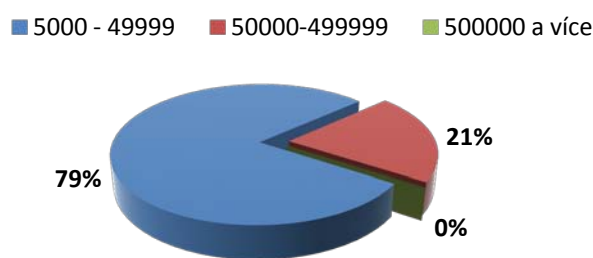
Tabulka 7: Výše poskytnutých finančních prostředků v Kč

Výše úvěru v Kč	5000 - 24999	25000 - 49999	50000 - 499999	500000 a více
Počet osob	13	25	10	0

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Pro ověření třetího předpokladu jsme do předmětné skupiny respondentů zahrnuly osoby, kterým byl poskytnut úvěr od 5 000,- Kč do 50 000,- Kč. Podíl těchto osob byl tak tvořen žadateli, kterým byly poskytnuty úvěry od 5 000,- Kč do 25 000,- Kč nebo od 25 000,- Kč do 50 000,- Kč. Z celkového počtu respondentů tvořila tato skupina 38 osob (79% všech respondentů). Graficky je podíl respondentů znázorněn v grafu 8.

Graf 9: Podíl respondentů podle výše úvěru v Kč

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření.

Domníváme se, že ačkoli je ekonomická kriminalita charakteristická vysokou škodou, nemusí se vždy jednat o trestné činy, kterými pachatelé způsobují dílčí škody přesahující částku 500 000,- Kč. Zejména u úvěrových podvodů mohou být jednotlivými pachateli od poskytovatelů úvěrů požadovány úvěry menších částek, ale právě jejich četností v celkovém rozměru poskytnutých úvěrů mohou způsobovat úvěrovým společnostem značné škody, a projevují se tak pro ně jako velmi nebezpečné a ekonomicky ohrožující.

Svůj podíl na tomto výsledku bude mít i skutečnost, že žadateli o úvěr jsou často osoby z řad zaměstnanců či osob pobírajících důchody, kteří v rámci svých finančních možností využívají častěji úvěrů nižších finančních plnění.

3.5.4 Další zjištěné relevantní údaje

Vyhodnocením výsledků rozhovorů s pachateli trestných činů úvěrových podvodů jsme získali další relevantní údaje, které nám mohou pomoci při stanovení opatření k eliminaci této trestné činnosti.

Nejdříve jsme se zaměřili na příčiny, které vedly osoby k spáchání trestného činu a uvedení tak nepravdivých či hrubě zkreslených údajů při sjednávání úvěrové smlouvy, nebo neoprávněnému použití finančních prostředků v rozporu s úvěrovou smlouvou. Dále jsme se zajímali o přístup respondentů ke splácení finančních prostředků poskytnutých na základě sjednané úvěrové smlouvy a způsob jakým úvěrovou smlouvu uzavřeli.

Příčiny, které vedly u respondentů k trestné činnosti

U všech respondentů byla motivace jejich jednání směřována k uzavření smlouvy o úvěru a získání finančních prostředků. K tomu mohlo dojít jednak přímo z poskytnutého úvěru nebo z prodeje předmětu úvěru (zboží).

Jednotlivé příčiny uvádíme v tabulce 8 a následně je blíže, s ohledem na jejich rozdělení podle výpovědí vytvořených skupin pachatelů, popisujeme.

Tabulka 8: Příčiny spáchání trestného činu podle výpovědí respondentů

Důvod	Počet osob
Nedostatečný příjem ze zaměstnání	18
Nemožnost získat hotovostní úvěr	13
Neexistence zaměstnání	9
Podvod	8

Zdroj: vlastní průzkumné šetření.

Ve vzorku respondentů, byla u 18 osob nejčastější příčinou, která vedla v žádosti o úvěr a následně v úvěrové smlouvě k uvedení hrubě zkresleného údaje, skutečnost, že u jejich zaměstnavatelů osoby nedosahovaly příjmu, který by postačoval k poskytnutí úvěru. Úvěrové smlouvy sjednávaly osoby s tím, že si převezmou předmět úvěru a budou si plnit svou povinnost úvěr splácet. Vzhledem k tomu, že došlo k přerušení splátek, které nebyly ve finančních možnostech dlužníků, bylo ze strany poskytovatele úvěru podáno trestní oznámení s podezřením na spáchání trestného činu úvěrový podvod.

Příklad 1 Muž, 31 let, v zaměstnaneckém poměru, v roce 2009 mu bylo sděleno obvinění pro spáchání trestného činu úvěrový podvod dle § 250b odst. 1,3 trestního zákona, kterého se měl dopustit tím, že při sjednávání úvěrové smlouvy uvedl nepravdivé údaje o zaměstnání - příjmu a získal úvěr na koupi spotřebního zboží - televizoru ve výši 27 500,- Kč. Z 24 splátek úvěru uhradil pouze první tři měsíční splátky.

„V roce 2008 jsem uzavřel úvěrovou smlouvu u společnosti GE Money Multiservis na nákup LCD televize zn. Panasonic. Smlouvu jsem uzavíral v prodejně K+B elektro, při jejím sjednávání jsem předkládal své osobní doklady, ostatní údaje jsem nemusel nijak doložit, pouze jsem je uvedl tzv. prohlásil. Pracoval jsem tehdy u spol. Johnson Controls a můj skutečný příjem byl asi 10 000,- Kč. Jelikož jsem se věděl, že mi

to nebude pro schválení úvěru stačit, uvedl jsem příjem 15 000,- Kč. Úvěr jsem dostal a následně jsem jej splácel. To mi šlo ale pouze první tři měsíce, poté jsem přestal vycházet se svými penězi a neměl jsem na splátky úvěru a tak jsem už žádnou další nezaplátil. O něco později jsem dostal dopisy od společnosti GE Money Multiservis s upomínkou mého dluhu, peníze jsem ale neměl a tak jsem na to ani nereagoval.“

Druhým nejčastějším důvodem byl u 13 respondentů nepravdivý údaj o použití finančních prostředků z úvěru, tj. účelu. Tato skupina osob zahrnovala respondenty, kteří uzavřeli úvěrovou smlouvu na konkrétní účel, ale finanční prostředky k tomuto účelu nikdy nevyužili a použili je v rozporu s úvěrovou smlouvou.

Dle výpovědí pachatelů se projevila na jejich straně, jakožto žadatelů o úvěr, skutečnost, že se v minulosti pokusili sjednat jiný druh úvěrové smlouvy, který by splňovat jejich vlastní požadavky (na účel použití), ale jejich žádosti o úvěr byly ze strany poskytovatele úvěru zamítnuty. Proto si sjednali jiný druh úvěru, prostřednictvím kterého získali požadovanou výši finančních prostředků.

Příklad 2: *Žena, 61 let, vdova v starobním důchodu, v roce 2008 jí bylo sděleno obvinění pro spáchání trestného činu úvěrový podvod dle § 250b odst. 1,2 trestního zákona, kterého se měla dopustit tím, že při sjednávání úvěrové smlouvy uvedla nepravdivé údaje o účelu úvěru ve výši 20 000,- Kč.*

„V inzerci TIP Servis jsem jednou našla nějakou nabídku na zprostředkování úvěrů. Vzhledem k tomu, že jsem tehdy potřebovala nějaké peníze na úhradu nedoplatku topení, využila jsem té možnosti a zavolala na telefonní číslo, které bylo uvedeno v inzerátu. Hovořila jsem s nějakým mužem, který mi řekl, jaké doklady si mám připravit a kam má jít. Vzala jsem si tedy potvrzení o důchodu a svou občanku a šla jsem do České Lípy. Myslím, že kancelář, kterou jsem navštívila, se nacházela v těch místech, jak byla kdysi pražírna kávy, pod náměstím. Kancelář byla v prvním patře. Když jsem tam vešla, setkala jsem se mužem asi ve věku 50 let, působil na mne seriózně. Říkala jsem mu opět, že potřebuji půjčku asi 20 000,- Kč na úhradu topení. Ujistil mne, že v tom nebude problém a začali jsme vyplňovat nějakou smlouvu. Smlouvu jsem určitě podepsala, podpis je můj vlastní. Za sjednání smlouvy jsem mu měla zaplatit částku 3 000,- Kč ale to až poté, co mi budou předány peníze. Toho dne, kdy jsem jej navštívila poprvé, to ale ještě nebylo. Říkal, že mi dá vědět a peníze by měly přijít asi za 3 dny. Někdy v polovině týdne mi volal, že peníze už má a mohu si pro ně přijít. Navštívila jsem jej opět ve stejné kanceláři, jako poprvé. Proti podpisu mi předal částku 17 000,- Kč s tím, že si z celé částky, odečetl zmiňovanou provizi.“

„Peníze jsem použila částečně na topení, něco málo mi zůstalo, za to jsem si koupila nějaké věci do domácnosti. Úvěr jsem pravidelně splácela formou poštovních poukázek.“

„O tom, že muž se mnou sepsal úvěrovou smlouvu s Českou spořitelnou a předmětem úvěru byl nákup televizoru v hodnotě 25 000,- Kč, jsem věděla, ale nevěnovala jsem tomu pozornost, byla jsem ráda, že mi peníze půjčí. Žádný televizor jsem si ve skutečnosti od něj nekoupila a ani jsem to neměla v úmyslu. V té kanceláři, kde jsem smlouvu uzavírala, ani nic takového nebylo, byla to malá místnost, ve které měl pouze stůl a dvě židle.“

„Důvodem, proč jsem reagovala na ten inzerát, bylo to, že jsem se před tím snažila získat půjčku jinak, v bance, ale nechtěli mi ji poskytnout, jelikož jsem měla malý příjem.“

U skupiny 9 respondentů byla důvodem uvedení nepravdivého údaje skutečnost, že neměla žádného zaměstnavatele. K těmto osobám patřili uchazeči o zaměstnání, evidovaní na úřadech práce, nebo ženy na mateřské dovolené. Respondenti uváděné skutečnosti o jejich zaměstnání vztahovali ke svému předešlému pracovišti, v době schvalování úvěru již tato skutečnost ale neodpovídala.

Příklad 3: Muž, 20 let, evidován na ÚP, v roce 2009 mu bylo sděleno obvinění pro spáchání trestného činu úvěrový podvod dle § 250b odst. 1,3 trestního zákona, kterého se měl dopustit tím, že při sjednávání úvěrové smlouvy uvedl nepravdivé údaje o zaměstnání a způsobil tak škodu ve výši 30 000,- Kč.

„Úvěrovou smlouvu jsem uzavíral někdy na konci roku 2008 v prodejně s elektronikou v Novém Boru. Při uzavírání smlouvy jsem předložil své osobní doklady, myslím, že to byl OP a ŘP. Ostatní údaje jsem pouze prohlašoval ústně, i ty ohledně mého zaměstnání. Do té doby jsem byl zaměstnán u firmy Delphi Packard v České Lípě. Asi měsíc před tím než jsem o úvěr žádal, jsem ale přestal pracovat a dostal jsem výpověď. V podstatě ihned jsem se nechal zaregistrovat na úřadu práce. V době žádosti o úvěr jsem tedy byl veden na úřadu práce a neměl jsem jiné zaměstnání. Přesto jsem do smlouvy uvedl svého bývalého zaměstnavatele a takovou smlouvu jsem podepsal. Já sám jsem doufal, že si práci najdu a vše bude v pořádku, tím myslím, že nebudu mít problémy se splácením. Práce však nebyla a tak jsem dokázal zaplatit pouze pár splátek.“

Nejvíce společensky ohrožujícím jednáním 8 pachatelů bylo vědomé sjednávání úvěrových smluv s uvedením nepravdivých a hrubě zkreslených údajů s tím, že úvěr

nebude nikdy splácen. Sjednání smlouvy o úvěru bylo zdrojem pro získání peněz pro svou osobní potřebu a od počátku mělo toto jednání charakter podvodu.

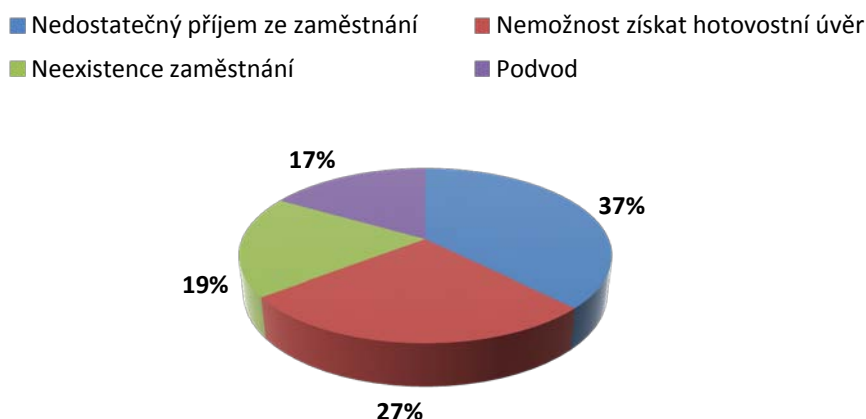
Příklad 4 Muž, 32 let, svobodný, bez zaměstnání, v roce 2009 mu bylo sděleno obvinění pro spáchání trestného činu úvěrový podvod dle § 250b odst. 1,3 trestního zákona, kterého se měl dopustit tím, že při sjednávání úvěrové smlouvy uvedl nepravdivé údaje o své totožnosti, zaměstnání a výše příjmu a svým jednáním způsobil úvěrové společnosti škodu ve výši 35 000,- Kč. V rámci spolupráce dalších součástí PČR bylo zjištěno, že pachatel se dopustil na celém území ČR dalších 70 skutků stejného druhu.

„V lednu 2009 za mnou přišel můj známý X.Y. s tím, že by měl pro mě možnost jak si vydělat nějaké peníze. Říkal mi, že se nemusím ničeho bát, vše zařídí tak, abych z toho nic neměl. Měl jsem chodit po obchodech a na doklady, které mi udělá, vyzvednu nějaké zboží. Za toto budu dostávat 10% z ceny, za kterou to prodáme. Byl jsem bez práce, neměl jsem žádné příjmy, mám dvě děti, z toho jedno vážně nemocné, musel jsem kupovat drahé léky, a tak jsem to vzal. Na doklady, které mi budou vystaveny, jsem si měl zařídit vlastní fotografie tyto mu následně předat. Na druhý den mi donesl dva doklady, jeden z toho byl občanský průkaz a druhý byl řidičák. Oba doklady byly na nějaké jméno, které si již nevzpomenu. Společně s doklady mi předal i údaje o osobě, za kterou jsem se měl vydávat. Kdo doklady vystavil, to já nevím, stýkal jsem se pouze s X. Y. Vzpomínám si, že tam bylo kromě jména a osobních údajů této osoby, i její zaměstnání, její příjem, čísla dokladů, telefonní spojení do zaměstnání. Před tím, než jsem šel do prodejny, mi přesně řekl, kam mám jít, tedy do jaké konkrétní prodejny, a jaké zboží si mám vybrat. Je možné, že mi říkal i to, u jaké společnosti mám úvěrovou smlouvu uzavřít. Vím o tom, že vše měl zjištěné, věděl, jakou výši úvěru si mohu s příjmem, který budu uvádět, dovolit, tak aby mi byl úvěr schválen.“

„Šel jsem tak do prodejny s elektronikou, vybral jsem si tam LCD televizor a následně jsem šel za prodáváčem, který měl na starost sjednávání úvěrových smluv. Předložil jsem mu doklady, které jsem měl u sebe, ostatní údaje do smlouvy jsem mu nadiktoval, tak jak jsem se je naučil. Žádost o úvěr byla hned schválena, podepsal jsem tedy úvěrovou smlouvu a se zbožím poté odešel.“

Graf 10 nám dává přehled o zastoupení jednotlivých skupin ve vzorku respondentů podle příčiny, kterou sami uvedli, jako důvod spáchání trestného činu. Ačkoliv se jednalo o údaje do značné míry subjektivní, u mnoha respondentů korespondovaly se zjištěnými skutečnostmi ve spisovém materiálu.

Graf 10: Struktura respondentů podle příčiny

Zdroj: vlastní průzkumné šetření.

Splácení úvěrů ze strany respondentů

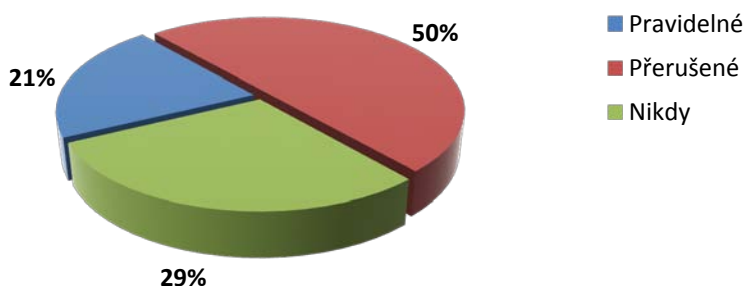
Z tabulky 9 a grafu 11 je zřejmé, že pravidelné splácení úvěru od jeho sjednání a dodržování tak podmínek úvěrové smlouvy uvedlo 10 respondentů (21%), 24 osob (50%) uhradilo pouze část splátek úvěru a další splátky již nehradilo, a 14 respondentů (29%) úvěr nikdy nesplácelo.

Tabulka 9: Splácení poskytnutého úvěru

Splácení úvěru	Pravidelné	Přerušené	Nikdy
Počet osob	10	24	14

Zdroj: vlastní průzkumné šetření

Graf 11: Struktura respondentů podle splácení úvěru

Zdroj: vlastní průzkumné šetření

Vysvětlivky: Splácení poskytnutého úvěru

Pravidelné splácení úvěru – osoba pravidelně splácí úvěr od začátku smluvního vztahu, nemá vůči úvěrové společnosti dluh

Přerušené splácení úvěru – osoba uhradila pouze část splátek a další splátky již neplatí

Nikdy – osoba nezačala úvěr splácet, ačkoliv se k tomu zavázala

Skutečnost, zda je nebo byl úvěr ze strany respondenta pravidelně splácen, stejně jako pravdivé vyličení skutečností o jeho jednání bude mít vliv na další postup v trestním řízení a i případný trestní postih.

Ze šetření je zřejmé, že u úvěrových podvodů je pachateli po sjednání úvěrové smlouvy ve větší míře přistoupeno ke splácení splátek úvěru, ale pouze 21% respondentů bylo schopno splácet úvěr po celou dobu. U poloviny respondentů bylo splácení úvěru přerušeno, přičemž jako možný důvod se mohou jevit právě nedostatečné příjmy či neexistence zaměstnání a neschopnost tak získat finanční prostředky na jednotlivé splátky. Klienti se tak sami stávají svými „oběťmi“, jelikož se právě otázka nezaplacení pravidelné měsíční splátky stane důvodem pro odstoupení od smlouvy ze strany poskytovatele úvěru a i následného trestního postihu, který je spojen se spácháním trestného činu.

Způsob sjednání úvěrové smlouvy

Ze 48 respondentů 59% uvedlo, že smlouvu o úvěru sjednalo u prodejce zboží, 31% osob sjednalo úvěr v kanceláři obchodního zástupce poskytovatele úvěru, 6% osob uzavřelo úvěrovou smlouvu z místa bydliště prostřednictvím internetu a následně ji podepisovalo po jejím obdržení poštou nebo při doručení zboží, 4% si smluvily schůzku se zástupcem poskytovatele úvěru na jiném místě. Žádná osoba nesjednala úvěr u přímého poskytovatele úvěru.

Tabulka 10: Způsob uzavření úvěrové smlouvy

Způsob sjednání	Místo bydliště	Prodejce zboží	Kancelář obchodního zástupce	Úvěrová společnost	Jiné místo
Počet osob	3	28	15	0	2

Zdroj: vlastní průzkumné šetření

Vysvětlivky: Způsob uzavření úvěrové smlouvy

Místo bydliště – místo bydliště žadatele, odkud bylo možno provést sjednání smlouvy zpravidla formou elektronické žádosti, na základě kterého obdržel úvěrové smlouvy k podpisu

Prodejce zboží – kamenné prodejny, sjednávající úvěrové produkty poskytovatelů úvěrů

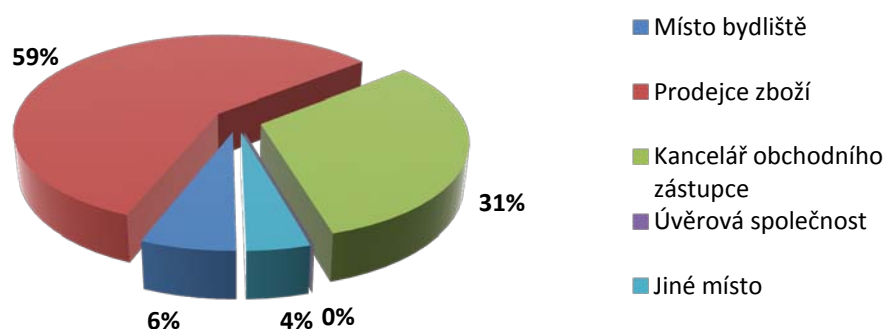
Kancelář obchodní zástupce – kancelář externího obchodního zástupce úvěrové společnosti, nemusí mít formu kamenné prodejny a nedochází k předání zboží

Úvěrová společnost – prostory určené poskytovatelem úvěru

Jiné místo – prostor, který je určen dohodou obou stran, není předem určen poskytovatelem úvěru

Graf 12: Struktura respondentů podle způsobu uzavření úvěrové smlouvy

Zdroj: Vlastní průzkumné šetření

Skoro všichni respondenti uzavřeli úvěrové smlouvy prostřednictvím smluvních obchodních zástupců úvěrových společností, kterými byli prodejci zboží nebo poskytovatelé služeb a sami měli na sjednání úvěrové smlouvy svůj vlastní zájem představovaný ve formě zisku z prodeje zboží, aniž by je přímo ovlivňovalo případné nesplácení úvěru. Schvalovací proces je ale činností úvěrové společnosti, která vyhodnocuje bonitu klienta pouze na základě zprostředkovaných informací a nemá možnost někdy posoudit podezřelé chování žadatele o úvěr či pravdivost dokladů nebo listin, které pro potřeby schválení úvěrů předkládá, a tak i tomuto faktoru můžeme přičíst velké množství podezřele sjednaných úvěrových smluv.

3.6 Vyhodnocení předpokladů

➤ Předpoklad č. 1

„Trestný čin úvěrový podvod je s podílem 60% nejčastějším trestným činem hospodářské kriminality zjištěné na okrese Česká Lípa.“

Pro ověření prvního předpokladu jsme pomocí statistické kvantitativní analýzy empirických údajů Policejního prezidia Policie České republiky nejprve zjišťovali četnost všech trestných činů hospodářského charakteru, které byly spáchány v místní příslušnosti Územního odboru Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky v České Lípě, a v období let 2008 a 2009 bylo proti pachatelům těchto trestných činů zahájeno trestní stíhání. Zkoumané období zahrnovalo dva kalendářní roky a tak jsme i srovnání trestných činů provedli v každém kalendářním roce zvlášť.

Z výsledků našeho šetření vyplynulo, tak jak je uvedeno v tabulce 3 (s. 49), že v okrese Česká Lípa byl trestný čin úvěrový podvod v roce 2008 s podílem 43%, nejčastějším trestným činem hospodářské kriminality (graf 4, s. 50). V roce 2009 byl tento trestný čin druhým nejčastějším trestným činem hospodářského charakteru a jeho podíl činil už pouze 21% (graf 5, s. 51).

Zjistili jsme tak, že ani v jednom z období nedosáhl podíl trestného činu úvěrový podvod 60% z celkové hospodářské trestné činnosti, která byla zjištěna v okrese Česká Lípa.

Na základě provedeného šetření lze konstatovat, že předpoklad č. 1 se nepotvrdil.

➤ **Předpoklad č. 2**

„Více než u 50% pachatelů trestného činu úvěrový podvod dochází při uzavírání smlouvy o úvěru k uvádění nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů o jejich zaměstnání.“

Pro ověření druhého předpokladu jsme provedli obsahovou analýzu spisového materiálu, kterým byly trestní spisy Policie České republiky, Služby kriminální policie a vyšetřování v České Lípě týkající se vybraného vzorku respondentů.

Tímto jsme získali veškeré údaje, které uvedl respondent při sjednávání smlouvy o úvěru, a jejich srovnáním se skutečností vztahující se k datu sjednání smlouvy bylo vyhodnoceno, které z nich měly charakter nepravdivého či hrubě zkresleného údaje.

K údajům vztahujícím se k zaměstnání patřily údaje o zaměstnavateli (podnikatelské činnosti nebo důchodu) a příjmu respondenta z této činnosti, a tak i posuzovaná skupina obsahovala všechny respondenty, kteří uvedli aspoň jeden z těchto údajů.

Z výsledků našeho šetření vyplynulo, že 17 osob, které uvedly nepravdivé údaje o jejich zaměstnavateli, uvádělo i zkreslené údaje o jejich příjmu a 23 osob uvedlo pouze nepravdivý údaj o jejich příjmu.

Ze všech 48 respondentů 83% osob uvedlo nepravdivý nebo hrubě zkreslený údaj o zaměstnání a 17 % osob uvedlo nepravdivý údaj o účelu použití finančních prostředků z úvěru (graf 7, s. 55).

Na základě provedeného šetření lze konstatovat, že předpoklad č. 2 se potvrdil.

➤ **Předpoklad č. 3**

„Pachatelé úvěrových podvodů v míře nad 30% uzavírají úvěrové smlouvy s výší úvěru do 50 000,- Kč.“

I pro ověření třetího předpokladu jsme zvolili obsahovou analýzu spisového materiálu, jehož součástí jsou úvěrové smlouvy a žádosti o úvěry ze strany respondentů.

Vyhodnocením údajů týkajících se výše poskytnutého finanční plnění ze strany poskytovatele úvěru, tak jak je uvedeno v tabulce 7 (s. 57) a v grafu 8 (s. 58), jsme zjistili, že z celkového počtu 48 respondentů požadovalo úvěr do 50 000,- Kč 79% osob, pouze 21% osob požadovalo úvěr s vyšším finančním rámcem. Na základě našeho výsledku můžeme tak úvěry s tímto rámcem považovat z hlediska jejich výše za nejrizikovější typ úvěru, který bývá předmětem útoků pachatelů úvěrových podvodů.

Na základě provedeného šetření lze konstatovat, že předpoklad č. 3 se potvrdil.

4 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou hospodářské trestné činnosti, ke které dochází v souvislosti s uzavíráním úvěrových smluv. Cílem bylo zjistit podíl trestného činu úvěrový podvod na celkové hospodářské kriminalitě páchané v okrese České Lípa a na základě zjištěných skutečností o trestné činnosti pachatelů navrhnout opatření k její eliminaci.

Dlouhodobě patřil trestný čin úvěrový podvod v policejních statistikách mezi nejčtenější skutky pachatelů z řad hospodářské kriminality a zejména v letech 2005 až 2007 se výrazně podílel na činnosti vyšetřování ze strany policejních orgánů. Značný podíl na této kriminalitě měl jak nárůst poskytovatelů úvěrů tak i uvolnění samotných podmínek ze strany úvěrových společností pro poskytnutí úvěrů. V rámci vzájemného konkurenčního boje o klienta snížily společnosti svou kontrolní činnost u prověřování údajů uváděných v žádostech o uzavření úvěrové smlouvy. Spokojili se pouze s uvedením údajů do žádostí o uzavření smlouvy, aniž by některé údaje na základě dostupných možností ověřovali nebo by požadovali jejich prokázání. To umožnilo i méně zkušeným pachatelům uzavřít úvěrové smlouvy, na základě kterých získali finanční prostředky pro své potřeby. Od roku 2008 lze už spatřovat výsledky opatření ze strany úvěrových společností při vyhodnocování bonity klientů v rámci schvalování úvěru a ochraně svých vlastních zájmů, čímž se i nápad trestných činů na úseku úvěrových podvodů v celé České republice postupně snižuje. Tento trend je patrný i v okrese Česká Lípa, kde za jeden rok poklesl počet těchto skutků na polovinu roku předešlého.

S návratností finančních prostředků poskytnutých z úvěrů a bonitou klientů souvisí i kontrola údajů týkajících se zaměstnání žadatelů o úvěry. Jak z výpovědí samotných pachatelů, tak i z analýzy spisového materiálu bylo potvrzeno, že nejčastějším hrubě zkresleným nebo nepravdivým údajem jsou u pachatelů trestného činu úvěrového podvodu údaje o jejich skutečném zaměstnání a výši příjmu, kterého dosahují. Kromě pachatelů, kteří vnímají trestnou činnost jako způsob obživy, jsou pachateli těchto trestných činů často osoby, které nesplňují podmínky pro získání (schválení) některého typu úvěru. Vědomě lžou pouze o některé skutečnosti tak, aby byl úvěr poskytnut. Na základě poskytnutého úvěru se snaží o jeho řádné splácení, což se ale u většiny z nich v důsledku různých skutečností nedaří, a následně dochází ze strany poskytovatele úvěru

k zaslání podnětu orgánům činným v trestním řízení za účelem prošetření skutečností naplňujících skutkovou podstatu trestného činu.

S ohledem na charakter pachatelů finanční kriminality tak musíme konstatovat, že pachateli úvěrových podvodů jsou jak osoby, které nemají žádné zaměstnání, jsou poživateli různých důchodů tak i zaměstnané osoby, které nedosahují takových příjmů, aby splnily podmínky pro schválení úvěru.

Pro kriminalitu na úseku úvěrových podvodů v regionu bylo zjištěno, že nejčastěji jsou pachateli žádány úvěry s poskytnutým finančním plněním do 50 000,- Kč a projevuje se i snaha pachatelů při plnění své povinnosti zaplatit vypůjčené finanční prostředky. Četnost těchto úvěrů je u pachatelů úvěrových podvodů (na okrese Česká Lípa) mnohem větší než u úvěrů s vyšším finančním plněním. Ale i tuto skutečnost lze vztahovat k činnosti ze strany poskytovatelů úvěrů, kteří u úvěrových smluv při vyšším plnění, provádí podrobnější kontrolu údajů žadatelů o úvěry, vyžadují doložení uváděných skutečností či sami se přímo podílejí na sjednávání úvěrů. Svůj nezanedbatelný vliv zde bude mít i skutečnost, že množství úvěrů pro občany je sjednáváno prostřednictvím obchodních partnerů (zástupců) společností poskytujících úvěry, kteří mají na uzavření úvěrových smluv vlastní zájmy představované prodejem zboží či poskytnutím služby, aniž by je ohrozilo případné nesplácení úvěru.

5 NÁVRH OPATŘENÍ

Jako možná navrhovaná opatření ve vztahu k předcházení a snížení kriminality na úseku úvěrových podvodů, můžeme na základě analýzy získaných informací, navrhnout následující konkrétní opatření v těchto rovinách:

Technická

- Systémově **specifikovat specializace** pracovníků policie na jednotlivých úsecích odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti.
- Vytvářet organizační **podmínky** pro vyhledávací a preventivní činnost v oblasti kriminality na úseku úvěrových podvodů.
- Věnovat zvýšenou pozornost **aktuální** problematice hospodářské trestné činnosti v souvislosti s novými **způsoby páčání** trestné činnosti pachatelů na úseku úvěrových podvodů.
- Pro zvýšení kvalifikace **zajistit** u pracovníků policie zabývajících se hospodářskou kriminalitou **školicí kurzy** zaměřené na jednotlivé oblasti hospodářské trestné činnosti.
- Včasné **doplňování databáze** odcizených dokladů veřejně dostupné na internetových stránkách Ministerstva vnitra ČR a její rozšíření o odcizené, ztracené řidičské průkazy.

Mediální

- Prostřednictvím médií zajistit zvýšení **informovanosti** společností z řad poskytovatelů úvěrů o aktuálních trendech u podvodných jednání pachatelů v oblasti hospodářské trestné činnosti.
- Formou letáků či brožur **zvýšit povědomí** osob sjednávajících úvěrové smlouvy o bezpečnostních prvcích osobních dokladů.

Sociální

- U obchodních zástupců úvěrových společností **zvýšit kontrolu** na pravost předkládaných dokladů a prokázání totožnosti žadatele o úvěr.

- Při vyhodnocování údajů v žádosti o úvěr ze strany poskytovatele **dbát na využívání** veřejně dostupné **databáze** Ministerstva vnitra ČR „Neplatné občanské průkazy“ k ověření platnosti předkládaného dokladu.
- U poskytovatelů úvěrů důsledně dbát na **vyhodnocování údajů uváděných žadatelem** o úvěr k jeho zaměstnání a snížení tak možnosti uvádění nepravdivých či hrubě zkreslených údajů, případně využívat vlastních formulářů pro potvrzení těchto údajů od zaměstnavatele.
- Pro ověření účelného využívání finančních prostředků u účelových úvěrů uzavíraných prostřednictvím externích prodejců zboží zvýšit ze strany poskytovatele úvěru **kontrolu sítě obchodních partnerů**.
- **Podpora aktivní politiky zaměstnanosti** a snížení skupiny potencionálně možných pachatelů.

6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Monografie

- 1) BRABCOVÁ, I. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie, 2001, 73 s. ISBN 7251-071-1
- 2) ČASTORÁL, Z. *Ekonomická kriminalita z pohledu řízení a správy*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, 184 s. ISBN 978-80-86754-83-3
- 3) ČÍRTKOVÁ, et al. *Podvody, zpronevěry, machinace: možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním*. 1. vyd. Praha : Armex Publishing, 2005, 247 s. ISBN 80-86795-12-8
- 4) DRAŠTÍK, A. *Přehled judikatury – Trestné činy proti majetku*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, 212 s., ISBN 80-7357-053-X
- 5) DVOŘÁK, V. *Hospodářská kriminalita*, 1. vyd. Praha: Policejní akademie, 2000, 138 s. Sign. č. V22/2000-PA/US
- 6) CHMELÍK, J. et al. *Rukověť kriminalistiky*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9
- 7) CHMELÍK, J. et al. *Úvod do hospodářské kriminality*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 168 s. ISBN 80-86898-13-X
- 8) KUPIELOVÁ, I. et al., *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*, 1. vyd. Praha: Fortuna, 1995, 208 s. ISBN 80-7168-273-X
- 9) KUČHTA, J. et al. *Hospodářská trestná činnost*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2007, 112 s. ISBN 978-80-210-4256-8
- 10) MUSIL, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, 582 s. ISBN 80-7179-878-9
- 11) *Slovník cizích slov*, 1. vyd. Praha: Levné knihy, 2006, 366 s. ISBN 80-7309-347-2
- 12) STRAUS, J. et al. *Teorie a metodologie kriminalistiky*, 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1
- 13) ŠÁMAL, P. et al. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*, 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. 776 s. ISBN 80-7179-493-7

Zákony a jiné právní předpisy

- 14) Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků
- 15) Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků
- 16) Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků
- 17) Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků
- 18) Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků
- 19) Zákon č. 110/2006 Sb., o existenčním a životním minimu, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků
- 20) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, změn a doplňků

Webové odkazy a zdroje online

- 21) *Absolutní obchod*, 2009 [online] [cit. 2010-03-28] dostupné na www:
<<http://business.center.cz/business/pojmy/p12-absolutni-obchod.aspx>>
- 22) *Leasingová smlouva*, Právní rádce.idnes.cz 2007 [online] [cit. 2010-02-25] dostupné na www:
<http://pravniradce.ihned.cz/c4-10077450-22286420-F00000_d-leasingova-smlouva-versus-smlouva-o-koupi-najate-veci>
- 23) *Statistiky nezaměstnanosti*, Portal.mpsv.cz 2009 [online] [cit. 2010-02-12] dostupné na www: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?>>
- 24) *Statistiky obyvatel okres Česká Lípa*, Český statistický úřad Libereckého kraje, [online] [cit. 2010-02-12] dostupné na www: <<http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/home>>
- 25) CHMELÍK, J. *Problematika úvěrových podvodů*, Karlovarská právní revue 2/2007, 2007 [online] [cit. 2010-02-12] dostupné na www:
<http://www.vskv.cz/KPR/archiv/2007/kpr2_2007.pdf>

7 SEZNAM PŘÍLOH

1. Záznamový arch údajů ze spisové dokumentace

Záznamový arch pro zjišťovaná data - úvěrový podvod dle § 250b trestního zákona						
Pachatel	Pohlaví	Věk	Pracovní poměr	Právní kvalifikace dle tr. zák. (§)	Druh nepravdivého a hrubě zkresleného údaje	Výše úvěru
1	M	43	Pracovní poměr	250b/1,3	P	27000
2	Ž	20	Bez pracovního poměru	250b/1	Z, P	10000
3	M	63	Starobní důchod	250b/1,2	Ú	27500
4	Ž	41	Pracovní poměr	250b/1,2,3	P, Ú	49000
5	M	31	Pracovní poměr	250b/1,2	P, Ú	38000
6	M	22	Evidence ÚP	250b/1,3	Z, P	30000
7	M	27	Pracovní poměr	250b/1,2,3	P, Ú	65000
8	Ž	56	Pracovní poměr	250b/1,3	P	28000
9	M	48	Pracovní poměr	250b/1,3	P	60000
10	M	57	Pracovní poměr	250b/1,3	P	45000
11	Ž	61	Starobní důchod	250b/1,2	Ú	20000
12	M	47	Pracovní poměr	250b/1,2,3	P,Ú	70000
13	M	32	Evidence ÚP	250b/1,3	Z,P	30000
14	M	19	Evidence ÚP	250b/1,3	Z,P	45000
15	M	20	Bez pracovního poměru	250b/1,3	Z,P	30000
16	Ž	23	Mateřská dovolená	250b/1,3	Z,P	30000
17	Ž	48	ČID	250b/1,2	Ú	20000
18	M	25	Bez pracovního poměru	250b/1,3	I, Z, P, JÚ	27000
19	M	65	Starobní důchod	250b/1,2,3	Ú	30000
20	M	24	Evidence ÚP	250b/1,3	Z,P	60000
21	Ž	38	Pracovní poměr	250b/1,3	P	45000
22	M	45	Pracovní poměr	250b/1,2,3	P,Ú	55000
23	Ž	21	Bez pracovního poměru	250b/1	Z,P	15000
24	M	30	Bez pracovního poměru	250b/1,3	Z, P	30000

Záznamový arch pro zjišťovaná data - úvěrový podvod dle § 250b trestního zákona						
Pachatel	Pohlaví	Věk	Pracovní poměr	Právní kvalifikace dle tr. zák. (§)	Druh nepravdivého a hrubě zkresleného údaje	Výše úvěru
25	M	47	Pracovní poměr	250b/1	P	12500
26	M	24	Pracovní poměr	250b/1	P	20000
27	M	58	Pracovní poměr	250b/1	P	18000
28	Ž	33	Pracovní poměr	250b/1,3	P	26500
29	M	23	Evidence ÚP	250b/1,3	Z,P	25500
30	Ž	62	Starobní důchod	250b/1,2	Ú	15000
31	M	41	Pracovní poměr	250b/1	P	50000
32	M	51	Pracovní poměr	250b/1	P	15000
33	Ž	47	Pracovní poměr	250b/1,3	P	27000
34	Ž	24	Mateřská dovolená	250b/1	Z,P	20000
35	M	31	Pracovní poměr	250b/1,3	P	27500
36	M	48	OSVČ	250b/1,2	Ú	60000
37	M	32	Bez pracovního poměru	250b/1,3	I, Z, P, JÚ	35000
38	M	52	Bez pracovního poměru	250b/1,3	Z,P	26000
39	M	24	Pracovní poměr	250b/1	P	22500
40	M	50	Pracovní poměr	250b/1,3	P	30000
41	Ž	53	Pracovní poměr	250b/1,3	P	27000
42	M	61	ČID	250b/1,2	Ú	21000
43	M	20	Evidence ÚP	250b/1,3	Z,P	30000
44	M	49	Pracovní poměr	250b/1,3	P	65000
45	Ž	57	Starobní důchod	250b/1,2	Ú	20000
46	M	22	Evidence ÚP	250b/1,3	Z,P	100000
47	M	31	Bez pracovního poměru	250b/1,3	Z,P	45000
48	M	30	Pracovní poměr	250b/1,3	P	150000